Bach de Rodà

F. Soler

BACH DE RODA.

OBRAS PUBLICADAS

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

La Masía dels Amors, poéma en XII cants.
Lo Brot d' Achs, col-lecciò de rimas.
Cansons de la terra, (volum primer) cants populars catalans col-leccionats, lletra y música per F. P. Briz y armonisats per C. Candi.
Cansons de la terra, (volum segòn) cants populars catalans col-leccionats per F. P. Briz y armonisats per J. Saltò.
Calendari catalá del any 1865, escrit pèls poétas catalans.
Calendari catalá del any 1866, » » » »
Calendari catalá del any 1867, » » » »
Calendari catalá del any 1868, » » » »
Mireya, traducciò del poéma provensal de F. Mistral.
Lo llibre dels ángels, en vers.
Ausias March, reimpresiò de las obras d' est poéta.
Lo llibre de les dones, de Jaume Roig, reimpresiò.
Lo llibre dels poétas, cansoner d' obras rimadas dels segles XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII y XVIII.
Las set baladas.
Qui 's espera 's desespera, comedia en un acte.
La Creu de plata, drama en tres actes.

BACH DE RODA.

drama catalá

EN TRES ACTES Y EN VERS

per

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Estrenat ab aplauso
en lo Teatre Principal, lo dia 15 de Mars de 1868.

BARCELONA:

ESTAMPA DE LA V. Y F. DE GASPAR.—ATAULFO, 14.
1868.

A MON AMICH

MANEL JOAN GRENZNER.

De l' amistat que 's ment al mòn, me 'n rich;
perdre un amich d' aquest res se me 'n dòna;
mès si fos rey daria ma corona
per servar, aprop mèu, un bon amich.

Com jo no tinch al mòn res mes preuhat,
de ton amor en justa recompensa
t' he donat, ja fa temps, de cor y pensa,
lo que mes vull al mòn y es, m' amistat.

Penyora del que 't dich avuy ne sia
lo traball que ab viu goig junto ab ton nom:
sè que per mòlts ne tè poca valía:
per tu val mòlt y tu per mi ets tothom.

F. P. BRIZ.

22 Mars de 1868.

REPARTIMENT.

Maria, filla de Bach. .	D.ª Antonieta Juaní.
Syla, *sirventa*.	» Gayetana Vidal.
Dona 1.ª . . . : . . .	Sreta. Victorina.
Dona 2.ª	D.ª N. N.
Una vella.	» N. N.
Bach de Roda.	D. Emilio Arolas.
Peracols.	» Francisco Torrembó.
Cerverí.	» Jaume Virgili.
Manel.	» Rafel Llibre.
Pere.	» Anton Comas.
Ramon.	» Joseph Guardia.
Pepet.	Noy Marcelo Carcassona.
Ciutadá 1.r	D. Joseph Fernandez.
Id. 2.n	» Leopoldo Alsinellas.
Id. 3.r	» Manel Montaner.
Id. 4.r	» Joan Poy.
Home 1.r	» Joseph Balcells.
Id. 2.n.	» Joseph Cabrer.
Un jove.	» N. N.
Un de la quadrilla. . .	» Jaume Forquet.
Oficial.	» Ramon Rosset.
Confrare.	» Pau Negre.

Chor de camillayres, Pagesos de Roda, Ciutadans de Vich, Donas, Noys, Noyas, Quadrilla del Cerveri, Soldats del Rey, Confrares, Frares del Cárme, Escolans, etc.

La escena te lloch lo primer y segon acte á Roda y 'l terçer á Vich.

L' acciò passa á comensament del segle XVIII.

La música ha estat arreglada per D. Modest Vidal.

ACTE PRIMER.

La escena representa la plassa del poble de Roda: llustreja, los joves de la poblaciò forman alegre colla cantant las *Caramellas*. Las finestras estarán plenas de noyas: quelcuns dels joves cantan al péu de la finestra de la casa de Maria: altre aplech dels mateixos recull l' almoyna ab las cintadas cistellas. Mòlta animaciò. La finestra de la casa de Maria tè 'ls finestrons ajustats. Pou en segon térme. Totas las casas de la plassa tindrán las portas que se pugan obrir y tancar.

ESCENA PRIMERA.

MANEL, PERE, RAMON, PEPET, *donas; noys, etc., etc.*

Chor de jóves.

Tèns baix ta finestreta
los camillayres ja,
ómplans la cistelleta;
vés que 'ns hi vols posar.
S' hi posas dolsas cosas
la Verge be ho rebrá
y si flors nos hi pósas
l' amor t' ho pagará.

MAN. (*Cantant.*)
Mòn primer goig besar fora
ta cabellera d' or
que quan la rentas plora
las penas del mèu còr.

surt nineta
dòlsa aymía,
qu' está cridante
la llum del dia,
surt nineta
del mèu còr,
qu' está cridante
lo dòls amor,
ay del amor!

(S' obra la finestra y surt la María ab una cistella plena de ous, Manel li allarga la cistella de la colla y María hi posa alguns ous.)

MAN. *(Baixant la cistella y mirant lo qu' hi há.)*
A veure, quants me m' regala.
Un, dos, tres, sis, vuyt...

PERE. *(Rient.)* Ja! ja!
No còntis mès; t' ha dat marso.

MAN. *(Comptant altre vegada.)*
No potser... Y es veritat!

PERE. T' has lluhit.

MAN. No sè 'l que 'm passa.

PERE. Y davant de tots.

RAM. Que hi fá!
(A Manel amistosament.)
Si 'm volguesses creure.

MAN. ¿Qué?

RAM. Un' altra y... estéu en paus.

MAN. L' estimo tant!

PERE. Mes això
de carbassa ne tè 'l baf.

MAN. Donchs no 'ls vull.
(Cull la cistella y tira á terra al llindar de casa la Maria d' un en un tots 'ls ous.)
Tè, tè, tè y tè.

RAM. Mes ¿qu' ets boig?

PERE. Y ara, ¿qué fas?

PEP. Mes valia fè una truyta
que llansarls; malsagonyats!
(Mig emportántsel.)

RAM. Aném á casa la Scinta.

MAN. Aném.
(Maria obra 'ls finestrons: ells ho reparan. Al veure que la miran, la donzella tanca desseguida la finestra.)

RAM. (*A Manel.*) ¿No 'u véus? ja ha guaytat.
Abans de vintiquatre horas
lo perdó 't demanará.
(*Se posan á cantar davant d' una de las casas del fons de la escena*)

ESCENA II.

Los mateixos y BACH.

BACH. (*Ab to áspre.*)
Axí, axí... vingan canturias
mentres está gemegant
la terra que 'ns ha vist naixe
lligada de péus y mans.
Vergonya me 'n donaria
de nomenarm' catalá,
y podent empunyí un' arma
passá' 'l temps caramejant.
No 'u fem pas axí nosaltres.
(*Esquivantlos.*)
Ala! ala! Prou de cantar.
(*La major part dels joves deixan la escena*)
Y tú tambè! (*Veyent á Manel.*)
¡Vaya un gendre
que tindrè jo al mèu costat.
MAN. Axó de gendre, potser.
BACH. Com, no! ¿No ets promés?
MAN. Si, es clar.
Mes las cosas d' aquest mòn,
com se fan, tambè 's desfan.
BACH. Parla clá'
MAN. Y be, estém renyits.
BACH. Renyits! ¿Renyits? ¿des de quant?
MAN. D' ara.
BACH. Si encar no l' has vista!
Si ni tampoch li has parlat!
MAN. Parlat no; mes si 'ns hem vist.
BACH. Y héu renyit ab lo mirar.
MAN. Res d' axó? (*Ensenyantli 'ls ous aixafats*)
¿Veyéu?
BACH. Y ara!
¿Qui m' ha embrutat lo portal?
MAN. ¿Veyéu axó?

BACH. Si.

MAN. Es un marso
que vostra filla m' ha dat.

BACH. ¿T' ha dat marso?

MAN, Tot lo poble
ho ha vist.

BACH. Motius tindrá.

MAN. ¿Motius ella?... S' hi tenia
d' haver qui estès enfadat
de naltres dos, no pas ella
fora, jo si que...

BACH. Que hi ha?

MAN. ¿Que hi ha? que l' altre cap vespre
aquests (*los ulls*) la van ovirar
fent petar la claca...

BACH. Ab qui?

MAN. Ab lo cerveri... Cebriá.

BACH. Ho vas veure bè?

MAN. Com ara
á vos, que 'us tinch al davant.

BACH. ¿Y era ella?

MAN. Vaya si ho era.
Ell li va estrenye la má:
jo no sè si es que 'm va veure
que 's tapá ab lo devantal,
y girant cua, depressa
se 'n va venir cap ensá.

BACH. En Cebriá? (*Reflexionant.*)

MAN. 'L Cerveri.

BACH. Es dir qu' es per ests voltants?

MAN. Si.

BACH. ¿Sol?

MAN. No 'u sè.

BACH. Pus, si estimas
la vida y la llivertat,
vés de saberho.

MAN. Ho farè.

BACH. Ara vès.

MAN. No diguéu pas
á n' ella lo que 'us he dit.

BACH. Dèixau per mi.

MAN. Aixó plá!
Si 'u sè no 'ns ne deya gota:
una setmana de un pam

de... (*Senyalant los llabis.*)
y apres renys y mes renys.
BACH. Per Dèu quan te n' anirás.
MAN. Es que...
BACH. Callém... (*Manel vol replicar*) qu' ets criatura!

ESCENA III.

Los mateixos y MARIA *des de 'l llindar.*

MAR. Encar l' estéu confessant? (A *Bach.*)
BACH. ¿ Sabs que 'm diu ?
MAR. No. (*Veyent 'ls ous*) ¿qu'es aixó?
MAN. Tu ho déus saber.
MAR. Jo, no pas.
(*Bach truca á la porta de la primera casa de la esquerra hont hi viu en Peracols.*)
MAN. Y 'l Marso ?
MAR. Si no t' esplicas.
MAN. Y 'l Marso que m' has donat ?
MAR. Jo ? Jo marso ? Ay mentider !
y ho dius aixis tan formal
que al sentirho , mes de quatre
creurian que dius vritat.
MAN. ¿Tu no m' has dat marso ?
MAR. No.
Eran tretze y ben contats.
Vés si es cert, que la Treseta
la vella d' aquí 'l detrás
me n' ha dat dos que mancaban
per fè' 'ls tretze que t' he dat.
MAN. Ay Dèu ! y encara se 'n burla !
(*Portantla prop del llindar.*)
Vina allí... conta y sabrás...
MAR. Còntals tu.
MAN. (*Ab befa.*) ¿ Donchs eran tretze ?
MAR. Dotzena de frare.
MAN. Es clar !
Y ara dirás que sò un ruch ;
com que no 'ls podém contar !
Si haguès pensat eixa feta,
á fé, 'ls haguera guardats,
y en lloch de tirarls á terra
haguèrals fet empollar :

y llavoras quan ab potas
te vindrian al davant
al sentirte di' eran tretze,
ells respondrian piulant:
«no que som tretze som dotze,
y sempre dotze hem estat.

MAR. Bè, que 't dirè ! ¿ Eran dotze ?
Pus jo no 'n volia pas
darte Marso.

MAN. Si fos marso !
no mes marso, encara ray ;
mes...

MAR. ¿ Que ?

MAN. *(Ab misteri.)* No 'u sabs !... L' altre dia...
Aquell cerverí...

MAR. No hi caich.

MAN. ¿ No ?

BACH. Maria. *(Deixant de eenrahonar ab n Peracols)*

MAR. ¿ Que vol pare ?

BACH. *(A Man.)* Tu, 'l que t' hi dit.

MAN. *(Fent memoria.)* Ah ! .. En Cebriá.

ESCENA IV.

BACH *y* MARIA.

BACH. T' ha vist.

MAR. Y ¿ qui ?

BACH. En Manel.

MAR. Quan !

BACH. L' altre vespre.

MAR. Y com ?

BACH. Parlant, Maria, ab un hom
que ab ell no 'l voldria al cel.

MAR. Parléu.

BACH. Sabs aquell que porta
un aixam d' homes perduts,
al enemich tots venuts ?
Donchs ab ell aqui ó á la horta...
no sè hont, lo jorn aquell
vá véuret ; y, es cas formal,
vas tapá ab lo davantal
la cara al deixarlo á n' éll.
Molt roja y acalorada

vas vindre al mas. ¿ Aquell dia
que hi haguè entre 'ls dos Maria ?
Vull saberho tot.

Mar. Parada
me deix lo que dihéu cregáu
qu' en oblit tenia pare,
ja eixa escena, mès ja qu' ara
que parli clar m' ordenáu,
ho faré sens trigar pu,
que no 'us vull amagar res,
encar que tinch... por...

Bach. ¿ T' ha ofés ?

Mar. Als Bachs no 'ls ofén ningú,
y molt menys tenin un cap
que tè, de ferro lo cor
pèl vils, mes que 'l tinga d' or
pèls bons. Aixo 'l poble ho sab
y com tot home d' aqui
vos ha vist brandar destral,
sab que 'l no ofendrens, li val
estalviarse 'l morí'.

(*Pausa.*)

Es un hom que 'm persegueix
per tot ab lo sèu amor.
No sent res per ell mon cor.
L' hi he dit y ab tot persisteix.
Aquell malventurat dia
que m' hi va veure en Manel,
va dirme que 'm donaria
si 'm casava ab ell lo cel;
mes que si dels dos triava
mon promés, ¡ oh pare ! á vos
una forca 'us reservava
ab un calzer d' amargors.
Al oure eix plan infernal
me vaig tapar jo la cara...
Ja sabéu lo perque pare
va servirme 'l devantal.

Bach. (*Reflexionant.*) Forca !

Mar. Y una taca á l' honra
que fins á mi arribará.

Bach. Encara molt lluny está
lo jorn d' aqueixa deshonra.

Y si 'l mòn viure devia
fins á tan qu' arribès ell,
Dèu, de primè' 'l desfaria
cansat, de veurel tan vell.
Som Bach y tinch cor com cal,
sò fiel, ell es renegat.
Lo tiro que m' ha llansat
no m' ha fet pas cap senyal,
que si un hom fer cas devia
de un renegat botifler
no poch se rebaixaria...
Mes si 'm busca tant, potser...
y si 'm vè tant al darrera,
se veurá ben clar d' un pich
que hi ha mes bravesa á Vich
que traidoria á Cervera.

MAR. Pare, calléu.
BACH. Callarè
qu' es pecat parlar en va:
no es questiò d' enrahoná'
¿No es cert? Es questiò de fè'.

ESCENA V.

Los mateixos y PERE, RAMON, PEPET, *homes noys, donas, etc. Molta animació. Pere porta damunt del cap una taula, Ramon lo joch* **guinot**, *y un altre home una cistella ab fruitas.*

BACH. Quin brugit!
MAR. Es lo jovent
que ve á fèr corre 'l guinot.
BACH. Si t' hi vols quedar tu quédathi...
may he estat amich de jochs.
(*Entra en la casa de la dreta.*)

ESCENA VI.

Los mateixos, menys BACH *y* MARIA.

PERE. (*Ab la taula en lo cap y acompanyat dels altres.*)
Y bè ¿hont se posa?
RAM. Aquí.
(*Pere la deixa ahont l' hi diuhen.*)
HOM 1. Aqui 'm priva 'l pas, no, no. (*La treu.*)

PERE. ¿Donchs ahont?
RAM. Aqui mateix.
(*La posan allá ahont era.*)
PERE. ¿Y que no véus qu' ell no 'u vol?
HOM 2. Donchs al mig.
PERE. L' arcalde 'n priva.
HOM 1 Pus á qualsevol recò.
PERE. No pot ser. S' hi tè de veure,
vull tenir forsa claror
sino despres sempre diuhen
que se fan trampas al joch. (*Los noys cridan*)
Calléu, baylets!
(*Posantla en un recó de la plassa.*)
¿Vos agrada
posadeta aqui al cantò?
RAM. (*A un xicot que li toca 'l guinot.*)
He! tu deixa estar la capsa.
PERE. (*A un altre que fa girar l' agulla.*)
No fassas rodá 'l guinot.
RAM. (*Veyent que l' altre l' inquieta.*)
Miréu qu' es quento!
PERE. Te pego. (*Lo mateix.*)
(*Veyent que no li fa cas li dona un cop.*)
Tè.
RAM. (*Agafant á un que li prenia rehims.*)
Porta aixó.
PERE. (*A Ramon demanantli la capsa.*)
Porta aixó.
RAM. Havem fet un bisbe.
PERE. (*Arreglant 'l joch.*)
Qui posa.
HOM 2. A la dama un sou.
(*Ho fa. Des de est moment tota la atenció estará fixa en lo joch.*)
PERE. Pus, jo un bon grapat d' atmetllas,
Ey! son de sucre minyons.
Ara. (*Fa girar l' agulla.*)
Roda, roda, roda,
roda, roda y dònans sort.
HOM 2. Ja s' atura.
HOM 1. (*Per la dama.*) L' ha fregada
PERE. Mes no s' hi atura.
(*Donant un cop a un xicot que 's vol tirá damunt de la taula.*)

¿Qué vols?
Tè: aixó es ben tèu. *(Seguint la cantarella.)*
Roda, roda...
Ay, lo cinch!...

HOM 1. Cá! serè jo.

HOM 2. Tè, tè, s' atura, s' atura.

PERE. Sobre 'l set. Me quedo 'l sou,
la Verge ha guanyat. Tornemhi.

HOM 1 Vuy estich de mala sort.
(Tornan á jugar.)

RAM. Jo al cinch.

HOM 1. Jo al tres.

UNA DONA. Al hu.

HOM 2. Al quatre.

ALTRE. Al set.

UN XICOT. Al déu,

ALTRE. Pus jo al nou.

ALTRE. Pus jo poso per la dama.

ALTRE. Al sis.

ALTRE. Pus jo 'm quedo 'l dos.

PERE. *(Ab cerimonia.)*
Jo, ara, es mòlt just que posí
mès, lo diner puja mòlt.
Nous y figas, quatre mostras
de rehims sechs dels millors,
una bona llangonissa,
y á mes dos dotzenas d' ous.
¿Vos agrada?

TOTS. *(Ab alegria.)* Visca en Pere!

PERE. Per mi, no 'm quedo res, jo.
Roda, roda, roda, roda,
roda y dònans bona sort.

HOM 1. ¿Veyam si roda?

HOM 2. Ha fet trampa.
L' ha tocada ab lo dit gros:
ja veuréu com guanyará.

PERE. *(Enujat.)* Qui guanyará?

HOM 1. Tú.

PERE. Jo? Jo?

HOM 1. Si, senyor.

PERE. ¿Jo l' he tocada?

HOM 2. Si, senyor, si ho ha vist tothom.

PERE. ¿Qui ho ha vist? Ho has vist tu? *(Al home 2.)*

HOM 2. Jo no, mes aquest. *(A un del costat sèu.)*

PERE. Tú?

L' ALTRE. No,
mes aquest. *(Al del sèu costat.)*
PERE. ¿Tú?
L' ALTRE. No he vist res;
mes aquesta... *(A una del costat sèu.)*
PERE. *(A la dona.)* ¿Qu' héu vist vos?
DONA. *(Qu' estava parlant ab un' altra.)*
si no sè de lo que 's tracta.
PERE. *(Enfadat.)* Pus perque enrahonéu tots
d' una cosa que no héu vist?
(Mentres está ocupat ab aixó 'ls xicots prenen un rahim que hi ha en la cistella.)
Válgam Dèu! Y qu' es aixó!
Vina aqui. *(Persegueix a n' als xicots.)*
Tu! Vina aqui.
Si t' atrapo. Pórtau tot. *(Agafant á Pepet.)*
¿Qué m' has prés!
PEP. Jo? res, atmetllas
y no mes dos ó tres nous.
PERE. A veure. Atmetllas; magranas; *(Escorcollantlo)*
Be ¿y aquets sous de qui son?
PEP. Son mèus.
PERE. Jo no 'u crech.
PEP. Que si.
PERE. Los has prés; ho sè.
PEP. Que no.
PERE. Bah! bah! no 't crech y me 'ls quedo,
los tiro á n' al calaixó. *(Ho fa.)*
PEP. *(Plorant.)* Ho aniré á dir al padrí.
PERE. Per mí, á la padrina y tot.
(Tots segueixen jugant.)

ESCENA VII.

Los mateixos y BACH.

BACH. *(A Pepet.)* Que tenim? Y ara ¿Que ploras?
PEP. Aquell m' ha prés. *(Senyalant á Pere.)*
BACH. ¿Qué?
PEP. Sis sous.
BACH. ¿Perque te 'ls ha prés?
PEP. No 'u sè.
BACH. Pus jo si, que ho he vist tot.
Y t' está molt bè. Aixis

no 't ficarás altres cops
entre gent mes gran que tu...

PÉP. Es que...

BACH. Callém.

PEP. Tinch rahò.
Tenint rahò no vull...

BACH. ¿Qué?

PEP. Que 'm peguin.

ESCENA VIII.

Los mateixos y PERACOLS *depressa per lo fons.*

PERAC. *(A Bach.)* Per tu vinch jo.

BACH. ¿Que hi ha?
(A Pepet que no se 'n va del sèu costat.)
Vès, vès.

PEP. Es qu' es Pasqua
y m' han prés cinch ó sis sous
y no puch comprarme mona.

BACH. Si callas y ets bon minyò,
te la fará la Maria.

PEP. L' hi he dit y... diu que no 'u vol
y com que á ne 'l forn n' hi ha tantas!

BACH. *(Donantli 'ls sous.)* Aqui 'ls tens; vès enfadòs.

ESCENA IX.

Los mateixos menys PEPET *que surt pél fons donant salts d' alegria.*

BACH. ¿Qué hi ha? *(A Peracols)*

PERA. He fet ton encarrech.

BACH. Has sapigut?

PERA. Ho sè tot.
Los castellans y francesos
l' han assetjada de fort,
Barcelona está resolta
á bátres; mes si socors
no reb, tindrá de donarse,
y, si cáu, s' ha perdut tot.
Sols per la part de marina
encara queda un cantò
que permet la entrada franca

à la vila : 'ls déls entorns,
á las tropas castellanas
no donan gens de repós.
Si no poden fé' alsá' 'l siti
entrarán á dins.

BACH. Aixó
si que 'm vè á tirar per terra
los mèus plans. Ço si que 'm dol.
Jo esperava aixecá' 'ls mèus
y, no móurem d' aquets vols,
per donar feyna de Vich
al cobart gobernador;
mes, si 'l cap está malalt,
primer es lo cap que 'l cos.
Hi anirè tambè.

PERA. (*Abatut.*) A morirhi!
Car, si uns tenen lo valor,
los altres tenen la forsa.

BACH. (*Ab molta naturalitat.*)
Aqui, quan tastém lo foch,
no contém als enemichs;
lo que si cerca tothom
es, al tornarsen á casa,
portarne ben lás lo cos,
l' esperit ben satisfet
y la destral feta un mòs.
Si tombém... ¡ grat sia á Dèu !
Si fém tombar... Dèu ho vol !
Si tinch la fossa amanida
¿ alabat siga 'l senyor !
Tart ó dejorn, amich mèu,
tinch de ferlo aquell llarch son.
Tant si es aqui, com alli,
per tot arréu será un clot.
Ja sabs donchs lo que jo penso,
aixis apariaho tot.

PERAC. ¿ Quan vols anarhi ?

BACH. Eixa nit.

PERAC. ¿ Ab tots los d' aqui ?

BACH. Ab tots.

PERAC. Tinch por. (*Pausa.*)

BACH. ¿ De qué?

PERAC. De que manquin
armas.

BACH. Si 'n mancan, al hort
á n' al péu de la cervera
hi trobarás ço que vols.

PERAC. Jo hi faltarè!

BACH. *(Sorprés.)* Tu? y perqué?

PERAC. Mon pare no está gens bo.
Es vell...

BACH. Si es aixis fas be:
qui oblida á n' als qu' aqui 'l mon
l' han posat, no obra pas be...
Demostra tindre mal cor.

PERAC. A mes, me quedo perqué
si á n' aqui 'l poble, com jo
me temo, vinguessen ells
á volerlhi fè' algun tort...

BACH. Li podrian fer; mes, ¡ay
del que li fès! De minyons
hem sigut, millor que amichs,
aytal com germans bessons.
Ton pare fou pare meu
quan Dèu va deixarme al mon
trist orfe y, Pere, t' ho juro
per ma sanch y per mon nom,
qui vos fassa mal tindrá
de véurem tart ó dejorn.

PERAC. Ne rebo ton sagrament
é igual sagrament faig jo.

BACH. De grat y de cor l' accepto.

PERAC. Lo faig de grat y de cor.

ESCENA X.

(Los mateixos y gent del poble espantada, donas cridant, de quan en quan quelcun crit lluny. Los que están jugant paran 'l joch. Tots miran cap ahont hi ha 'l soroll. Se sènt un tiro. Maria s' acosta á la finestra, Syla al llindar. Molta animació. Bach tréu de casa seva algunas armas y las deixa al peu de la porta.)

PERE. ¿Sentiu? *(Parant lo joch.)*

HOM 1. Que será.

RAM. Las donas
xisclan.

PERE. Això sempre ho fan.

DONA 1. Verge santa! (*Arriba espantada.*)
DONA 2. (*Id.*) Tinch la gola
nusada.
MAR. (*Desde la finestra.*) Pare ¿qué hi ha?
PEP. (*Als altres xicots.*)
Quin terratrémol! M' agrada!
ALTRE XICOT (*Apoderantse del guinot y posantse á jugar*)
Aprofitémse! (*Un altre tiro.*)
SYLA. ¡Sant March!
(*Entra 'n la casa, Maria se 'n va de la finestra*
PERE. (*Detenint á una dona que passa.*)
Bè ¿qué passa?
DONA 1. Diu que vènen
los cerverins y gabaigs.
BACH. (*A Perecols.*)
Lo que ja 'm pensava... Y be, (*Al poble.*)
be ¿qué fem?
RAM. Sortir al camp.
DONA 1. Diu que venen á la vila
y la volen saquejar.
PERE. Donchs quedémnos y... qu' ho probin.
BACH. Be, ¿qué fem?
PERE. (*A un altre.*) ¿Qué fem? Es clar.
RAM. Jo... (*A Bach.*) Y be, vos ¿qué fariau?
BACH. (*Ab molta naturalitat y bravesa.*)
Jo pendria la destral, (*Ho fa.*)
la carrabina, (*Ho fa.*) canana, (*Ho fa.*)
la faixa estrenyent avans
y cridant «visca la patria»
«muyran tots los renegats»
los sortiria al encontre
y 'ls hi faria tastar
aquesta eyna qu' está feta
á pins y roures tombar.
PERE. Es que vos teniu coratge.
BACH. Tambè 'l tindréu si aixi 'us plau.
HOM. 1. Bonas armas.
BACH. Las tindréu.
HOM. 1. Mes quan potser será tart.
PERAC. (*Que haurá entrat á sa casa un moment abans surt carregat de armas.*)
Aqui las teniu. (*Las llansa á terra.*)
PERE. (*Ab entussiasme als altres.*) ¿Anemhi?
MOLTAS VEUS. Tots, tots, tots.

BACH. Oh y que malvat
fòra 'l que 'l poble deixès
corrent perill consemblant,
y 's mirès cremar los masos,
las cullitas trepitjar,
patirne donas y fillas,
y això ab los brassos creuhats.
¿ Que 's pot ? ¿ morir ? No tots moren.
Y si s' hi mort, tant se val!
Val mes ser lliure en la gloria
que aqui en aquest mòn esclau.

ESCENA XI.

LOS MATEIXOS *y* MANEL *que arriba corrent.*

MAN. Bach! Bach! m' han vist. Me segueixen.
M' han fet foch. . son los manats
pèl Cerveri..., per vos vènen.
Vos pendrán.
BACH. (*Als joves ja mig armats.*) Donchs amagáu
las armas. Si sols per mi
es lo perill, no ve al cas
exposar sens mes ni mes
per un, las vidas de tants.
MAN. ¿ Mes que faréu ?
BACH. (*Ab repugnança.*) Fugirè.
MAN. Hont.
BACH. No 'u se.
PERE. Vos seguirán.
(*Dirigintse als altres*)
Qui 'l deixi, es...
RAM. No serè jo.
HOM 1. Y qui parla de deixar?
HOM 2. Seguímlo.
BACH. (*Calmós*) Vol dir martiri,
vol dir set, angunias, fam. .
PERE. Patintho vos, tots nosaltres
ho patirém de bon grat.
BACH. (*Com si li vinguès una idea.*)
Be, miréu; á Barcelona
los enemichs mes capdalts
de la patria independencia
y las nostras llivertats
fort assetjada la tenen...

¿ Voléu anarla á ajudar ?
¿ Voléu que, quan vinga un dia
la historia patria á parlar
de sa defensa y carnatge,
escriga en lletras de sanch :
«los quins mes feyna donguéren
als franchs y ne 'ls renegats
van sè' 'ls fussellers de Roda
aquells que manava en Bach ?»

MOLTS. (*Ab entussiasme.*)
A Barcelona !

DONA 1. (*Al home 1.*) Y me deixas !
(*Segueixen com si enrahonesin.*)

DONA 2 (*Al home 2.*) Adèu !

HOM 2. No ploris.

RAM. (*A una vella.*) Que es cas !
Tornarè, no tinguéu por.
La Verge de Monserrat
vetllará per mi !

UN JOVE. (*A un altre.*) Tu, cálam
eixa corretja.

HOM 1. (*A la dona 1.*) Aixó pla !
tornarè portant mostatxos
y fins ¿ qui sab ? general.

LA VELLA. (*A Ramon.*) Fill mèu !

RAM. Vos queda 'l menut
ensenyáuli á manejar
la fals, perqu' aixi que creixi
tambè vindrá ab mi á segar.
(*Tots los joves segueixen armantse.*)

ESCENA XII.

Los MATEIXOS *y* MARIA *que surt de sa casa acompanyade* SYLA *y 's dirigeix á* BACH *que está parlant ab* PERACOLS *y* MANEL.

MAR. Pare ¡ que 'm diuhen !

BACH. Si, filla.

SYLA. Y 'ns deixéu.

BACH. (*Signant á Manel.*) Eix restará.

MAN. (*Sech.*) Jo no 'm qnedo.

BACH. Jó t' ho mano.

MAN. (*Sech.*) No 'm quedo.

BACH. 'T has de quedar
y essent defensa y ajuda (*Signant á Maria.*)
tot quant passi m' ho dirás.

RAM. (*A Manel.*) Tu ¿que no vens?

BACH. Qu' es quedès
l' hi manat y. . 's quedará.

PERE. ¿Estém tots? (*Tots estarán armats.*)

MOLTAS VEUS. Si.

BACH. (*A Peracols.*) Peracols
adèu. (*Donantse las mans.*)
Maria!... Manel!... Lla baix
ja son... (*Als joves.*) nosaltres per qui.
(*Veu alta y enerjia.*)
Si Dèu vol, fins al tornar.

PERA. Que Dèu en tot vos ajudi.

BACH. Aixis sia... Adèu siau.
(*Los joves del poble 'l segueixen plens de entussiasme y saludantlos.*)

ESCENA XIII.

PERACOLS, MANEL, NOYS, ALGUNS VELLS, MARIA, SYLA, DONA 1.ª, DONA 2.ª *y altras donas.*

PERAC. (*Consolant á las que ploran.*)
Ara donchs... fora plorallas.
(*A Maria.*) Tu á casa... Y á tancar
y abans de tot amagar
aquestas eynas y dallas.
(*Senyalant un pilot d' armas que hi ha prop al pou.*)

MAN. ¿Ahont se tiran?

PEP. (*Senyalant dintre del pou.*) Aqui.

PERAC. No, qu' aqui 's robellarian
y mòlta falta 'ns farian
si tinguessin de servir.

MAN. Al paller.

PERAC. Serán trobadas. (*Reflexiona.*)
Al mèu cup.

MAN. Mòlt ben pensat.

DONA 2. (*Corrents.*) Fugiu que ja han arribat.

PERAC. Ala! ala! portas tancadas.
Tu Manel á casa teua.

MAN. Si aixi 't plau, me quedaré
ab tú. (*Com dolentli deixar lo vehinat de Maria*)

PERAC. Ah! .. estarás mes bè

apropet de casa seua...
(*Empenyentlo perque entri á sa casa*)

PERAC. Pus entra que 't trobarán. (*Entran.*)

DONA 2. Ja son aqui Verge Pura ! (*Tancant la porta de casa seva.*)

SYLA. (*Enportantsen' á Maria.*)
Si gayre temps aixó dura
los esglays me matarán. (*Entran y tancan la porta.*)
(*Mentres tant la escena se haurá anat aclarint y al arribar Cebriá estará sola; las portas tancadas.*)

ESCENA XIV.

CEBRIÁ, *seguit de uns quants homes armats.*

CEB. Tot tancat! (*Ab ironia*)
¿Que 'ls fem obrir?
No 's dirá que tingan por.
Si no 'ns destorban, millor.
Voltéu la casa. (*Á trés ó quatre.*)
Per 'llí.
(*Truca á casa de Maria.*)

SYLA. (*Desde dins.*) ¿Qui hi há?

CEB. Un home.

SYLA. ¿Qué vol?

CEB. Qu' obriu si aixis vos agrada.

SYLA. ¿No está la porta tancada?

CEB. Ho está, y á llum de sol.

SYLA. Pus no 's pot obrir.

CEB. (*Imperiosament.*) Obriu.

SYLA. No podém.

CEB ¿ No? (*A dos de la la seva colla.*)
Pus má á l' eyna;
á veure si bona feyna
me 'n feu y aviat.

ESCENA XV.

Los mateixos, SYLA *y* MARIA. *que al sentir 'ls cops de culata obran la porta.*

CEB. ¿Ja sortiu?

SYLA. ¿Qué voléu?

CEB. (A *Maria.*) Lo vostre pare.
(*En aixó van eixint de sas casas los vehins, en-*

tre ells Peracols y Manel.)

MAR. No hi es.

CEB. ¿Cóm no hi es?

SYLA. Es fora.

CEB Era aqui no fa un quart d' hora.

MAN. (*Mofa.*) Y sens fer tant temps encara.

CEB. (*Als sèus.*) Registrèu. *(Obeheixen: rato de pausa)*

MAN. (*Mofa.*) Tot es èn va.

CEB. Jo 'l trobarè sia hont sia.

MAN. (*Mofa.*) Mès será algun altre dia,
lo qu' es avuy no será.

CEB. *(A Manel ab intenció.)*
Enterat semblas d' aixó.

PERAC. *(Baix á Manel.)*
Per Dèu, Manel, que 'ns perdém.

UN DE LA QÜADRILLA. (*Al temps de sortir.*)
Hem cercat y no 'l trobém.

CEB. Ja m' ho pensava.

MAN. (*Ab ironía.*) Com jo.
Si tant desitjas trobarlo,
tè 'l puch ensenyar.

CEB. ¿!Hònt es?

(*Manel lo porta al fons y senyala al capdavall del carrer que atravessa la escena.*)

MAN Lo véus? No 'l vols péndre? Vès,
qu' encara pots atraparlo.

CEB. (*reflexiona.*) No, jo no hi vaig... ell vindrá.

MAN. Qu' es cas!

CEB. T' ho juro.

MAN. Ho veurém.

CEB. Si vols veure, t' ho farém
veure ara sense tardar.
Farè 'l vindre á mon darrera,
y 'n farè fins una joguina

PERAC. ¿Vos?

MAN. (*Ab ironia.*) Si... cóm?

CEB. Molt t' amohina
fènt sa filla presonera.

(*S' apoderan de Maria dos de la quadrilla: y Manel ho vol impedir.*)

PERAC. (*Detenint á Manel.*)
Per Dèu! Paciencia Manel!

MAN. Y la deixarém endú'?

MAR. (*Fent forsas y volent aná cap 'n Manel.*)

No 'm vull allunyar de tu. (*Se desmaya*)
SYLA. Sens esglaya ¡ Dèu del cel !
CEB. (*Als sèus*) No 's pot perdre temps en va.
Un matxo.
PERAC. (*Venintli una idea.*)
Un matxo... jo 'l tinch.
CEB. Pórtal.
PERAC. Esperéume y vinch.
(*A Manel abans de sortir.*)
Manel tu 't tèns de quedar
y mòn pare cuyda. D' ella
se n' encarrega un amich,
com lo cor m' ho diu t' ho dich
tornarè aqui ab la donzella.
CEB. Lo matxo.
PERAC. Ja va. (*Entra á sa casa.*)

ESCENA XVI.

Los MATEIXOS *menys* PERACOLS *rato de pausa en que tractan de fer revenir á Maria.*

SYLA. 'S revè.
MAR. Manel ! (*Tornant en si.*)
MAN. (*Corrent á ella.*) Maria !
CEB. (*Detenintlo.*) Ala, á fora !
UN DE LA QUADRILLA. Aquesta vellasa plora.
(*Veyent plorar la Syla.*)
Ja ! ja !

ESCENA XVII.

Los MATEIXOS *y* PERACOLS, *portant del ronsal un matxo.* (1)

PERAC. 'L matxo. ¿ 'Ls está bè ?
CEB. A dalt, y en camí. (*A Maria.*)
(*Veyent que en Peracols se 'n va ab ells.*)
Amich.
¿Qué veniu?
PERAC. (*Senzillament.*) Mosso de peu.

(1) En los teatres en que el llech no ho permeti, la escena pot passar prop dels bastidors, figurant esser dintre l' animal.)

CEB. Y be ¿ 'l matxo no 'ns deixéu ?
PERAC. Si 'us lo deixo fins á Vich ;
mes jo sol lo menarè
CEB. (*Signant á Maria á un de la quadrilla.*)
Amunt.
MAR. (*Ressistintse á que la muntin á cavall.*)
No ! no !
CEB. (*Impacient.*) Desseguida !
MAR. (A *Man.*) Y 'm deixas aixis?
MAN. (*Ab foch.*) La vida
abans. (*Corrent á ella*)
PERAC. (*Deturantlo.*) Que callis convè.
MAR. (*Fugint dels que la volen agafar.*)
Deixéume... Amparam Manel.
MAN. (*Agafantla y posantshi al davant.*)
Ay ! del que d' açi la toca !
(*Los de la quadrilla li arrabassan de las mans*)
CEB. Poséuli un mos á la boca. (*Li posan. Un dels de la quadrilla veyent que Maria 's resisteix puja á cavall y la pren en sos brassos á la forsa y aixis se la enduhen.*)
MAN. (*Fènt forsas per fugir dels que 'l tenen agafat*)
Deixéume anar ; ¡ Dèu del cel !
(*S' escapa y veyènt un fusell que un de la quadrilla s' ha deixat á terra per ajudar á muntar la Maria a cavall, hi corre per agafarlo; mes lo Cerveri li llegeix lo pensamènt y posanthi lo pèu damunt y la boca del trabuch al pit de Manel, lo detè.*)
MAN. Oh ! No ' us ne la portarèu.
CEB. Si dònas un pas, ets mort !
MAN. Mal llamp !
CEB. (*Ab mofa*) Tèns lo gènit fort.
(*A un de la quadrilla signantli l' arma despres de atansarli ab una puntada de peu.*)
Pren aixó.
(*Ab compasió a Manel.*) ¡Ets un noy !
(*Se 'l mira un xich mig rient, mentres ix la comitiva ; y aprės lot anantsen.*)
Adèu !

FI DEL ACTE PRIMER.

ACTE SEGON.

La escena representa 'ls baixos de la casa de 'o Bach. A la esquerra y al fons lo cap de la escala, se soposa que dona á la porta de entrada. A la dreta una finestra, que dona al hort. A la esquerra, porta que dona als quartos de dins y al seu costat una porta falsa. A la dreta, (fons), la llar ab sa xameneya y una caixa gran Al aixecarse 'l teló Pepet está en primer terme tenint agafada una estaca y dant á son temps cops á una cadira que hi haurá al mig de la escena. Es de nit. La escena aclarida per dos llums de cuyna, l' un penja del escudiller de la xemeneya y l' altre de un cordill que baixa d' una de las bigas del sostre sobre el ull de la escala.

ESCENA PRIMERA.

PEPET *sol, un xich després* SYLA *ab un llum que penja sobre l' ull de la escala y lo bufa.*

Pep. *(Accionant tot lo que diu.)*
Ara á la dreta y... ab furia.
(Dona un cop a la cadira.)
Noy, ¿sembla qu' has gemegat?
Així de cantò... 'S decanta
lo cap per poder passar
lo bras y dant mitja volta...
pataplám al mig del cap.
(Dona una garrotada á la cadira y esta cáu.)
Ja t' hi mort... Aixis morissen

los botiflers...

SYLA. *(Ab un llum que penja al ull de la escala.)*
Qu' es estat
aquesta tarrabastada? *(Veyent la cadira.)*
Mes xicot de Deu ¿qué fas?

PEP. M' ensejo. *(Posant á son lloch la cadira.)*

SYLA. ¿ En trencar los mobles ?

PEP. En fè' anar be la destral.
Miréu. *(Agafant la estaca.)* S' agafa per qui,
se tira un xich endarrera,
y quan ve bè... catacrat! *(Dona un cop.)*
Es un cop dels mes segurs.
Qui 'l reb ja sab si tè tall.

SYLA. Noy... y aixó? Mira que 'ls penjan
á ne 'ls que matan!

PEP. Qu' es cas!
A ne 'ls lladres perque roban:
(Aixó será dit ab creixent entussiasme, fins que arriba l' últim vers, lo cual se dirá ab tota la forsa possible.)
jo no tracto de robar.
Jo vull defensar la patria,
jo vull fer corre la sanch,
jo vull escortxar gabatxos,
jo vull matar renegats.

SYLA. *(Espantada.)* Xicot! compromets ta vida
y la meva... 'T sentirán!
Justament avuy que al poble
lo Cerveri hi ha allotjat.

PEP. Per éll mes que per un altre,
á fé! m' hi tinch d' ensejar.
Se me 'n va endur la padrina
pèl septembre va fè' un any.

SYLA. *(Conmoguda)* No me 'n parlis...no me 'n parlis!
que me 'n cauhen cara avall
las llágrimas quan hi penso.
Que hi farém!

PEP. Llevar lo cap
del malehit...

SYLA. Noy ¡per Dèu!
Calla.

PEP. Y bè! no vull callar.

SYLA. Ho contarè á n' en Manel
tan bell punt arribará.

PEP. No tinguéu por de que 'm renyi,
al revès m' ho ensenyará.

SYLA. Créume, sossègat y vesten
fins á l' hora de sopar.
Lo senyor rector t' espera
pèl rosari.

PEP. Bè, aixó ray.
Ja hi 'niré ; mes ans deixáume
acabarmhi d' ensejar.
Es aixi un cop que vaig veure
que 'l dava mon padrí... Plam!
Ja l' he trobat. ¡Visca l' avia!
Ara al rosari. (*Se 'n va corrent cap á la finestra*)

SYLA. Y hont vás?

PEP. Cap á l' esglesia. (*S' enfila dalt de la finestra.*)

SYLA. (*Correnthi.*) Xicot,
¿qué 't vols fer trossos lo cap?

PEP. (*Preparantse per saltar.*)
A la una!...

SYLA. Verge santa!
Pepet!

PEP. A las dos!

SYLA. Sant March!
Noy.

PEP. A las tres! (*Salta.*)

SYLA. Ay Dèu meu!
detúrat ¿qué fas?

ESCENA II.

SYLA.

SYLA.. (*Espantada.*) Ja es baix.
Ja déu esser mort! (*Desde la finestra.*
¿Qu' ets viu?

PEP. (*Desde dins de la escena.*)
sò dalt del paller.

SYLA. Ara hi caich!
Per espantarme, 'l beneyt!
dalt del paller s' ha tirat
qu' está arrimat á n' açi.
No sabs l' esglay que m' has dat.
(*Deixant la finestra.*)
Aném á fer la novena

y despres á fè' 'l sopar.
Perque quan en Manel vinga
Pobre Manel!... Fa plorar! (*Butxacajant.*)
Ara no trobo 'ls rosaris...
Potsè 'l noy me 'ls ha amagat.

ESCENA III.

SYLA *y un* POBRE *que puja per la escala del cap d'avall.*

POBRE. Santa nit.
SYLA. (*Sorpressa.*) Deu meu! y ara!
Y ¿per hont aqui haurá entrat?
POBRE. Santa nit!
SYLA. Es un pobret.
Diguéu, bon home, ¿'l portal,
lo portal de baix, sent clós. .
POBRE. No era clós... era... ajustat.
SYLA. Es oblit. ¿Voléu..
POBRE. Estatge.
SYLA. ¿Qué mes?
POBRE. Un bocí de pa;
dormi' al paller; di' un parnostre,
y al matí tornar á martxar.
SYLA. 'Néu lluny.
POBRE. Lluny.
SLLA. A Çaragoça?
POBRE. A Saragosa?... no tant;
mes penso ab lo temps anarhi.
Ara vaig á Monserrat.
SYLA. (*Mirantlo de fit á fit.*)
¿Vindréu de Fransa?
POBRE. ¡De Fransa!
¿Perque m' ho pregunta?
SYLA. Clar.
Veig que portéu un barret
que no 'l portan sino allá.
POBRE. (*Ap.*) Malehit! (*Alt.*) Jo li diré
l' hi trobat dins d' un barranch.
y com que jo no 'n tenia,
y no crech haver fet mal,
me l' he quedat.
SYLA. Heu fet be.
POBRE. Devia ser d' un soldat.

N' hi moren tants per 'quests vols!
SYLA. ¿Tindréu gana?
PORRE. Quasi fam.
SYLA. Vos quedaréu ab nosaltres
y soparém tots plegats.
Ara puch fer de mestressa
tota volta que, no hi ha
qui 'n puga fer, per desgracia.
Dèu mèu! jo no hi puch pensar.
POBRE. ¿Es morta?
SYLA. ¿Qui?
POBRE. ¿La mestressa?
SYLA. Pitjor.
POBRE. ¿Com s' entèn?
SYLA. Y es clar.
Sent morta, fora enterrada,
y per son bè, de tot grat,
resos y missas y oficis
(es casa que 's pot gastar)
se dirian y la pobre
al cel hi podria entrar;
ara no sabém si es morta,
potse' ho es y en semblant cas
no pot rebre benefici,
perque ¿qui resos dirá
per qui no se sab del cert
si viu ó no?
POBRE. Ben parlat.
¿No será al poble?
SYLA. No hereu.
POBRE. Si fòs hereu á sopar
no m' hi tindriau.
SYLA. Be, parlo
com se sol aqui parlar.
POBRE. Es... ¿hont es? (*Un poch sech.*)
SYLA. Oh! no 'u sabém.
La van robar ja fa un any.
PORRE. ¿Robada?
SYLA. Pèl Cerverí.
POBRE. ¿Es un home que fa mal?
SYLA. Y tal?
Va robar la noya.
Va fer cridá' 'l cap d' en Bach
á Vich, no fa pas molts dias,
y també ha fet pregonar

á Peracols, un sant home
qu' es mes bo qu' un tros de pa.

POBRE. Molt mal fet.

SYLA. A n' aqui 'l poble
li duhém tal voluntat,
que nostre plaher seria
véurel penjat.

POBRE. Las maldats,
de veras, mereixen cástich.

SYLA. No es vritat que si?

POBRE. Y tal!

SYLA. Que voléu vindre al escò
fa fresca y.. prop de la llar... *(Signant la llar)*

POBRE. Tanta Mercé, Deu li pagui.
(Se assenta prop de la llar.)

SYLA. *(Ap.)* Es un pobre ben parlat. *(Encèn foch.)*

POBRE. ¿Qué l' encèn ab romaguera?

SYLA. No, hom de Deu.

POBRE. Com fa tan flam?

SYLA. Aqui gastém lo de casa;
garbons de ja fa tres anys.
¡Hi ha tant de tot! Tot nos sobra...
y aixó, que de caritats
se 'n fan com cap altra casa.

POBRE. Deu en compte 'ls ho tindrá.

SYLA. Aixis nos tornès la noya.

POBRE. Potser ho fassa ¡qui sab!

ESCENA IV.

Los mateixos y MANEL *depressa per la escala del cap d' avall.*

MAN. *(Ab alegria.)* Novas! Novas!... Bona nova!

SYLA. *(Al pobre disculpantse.)* Perdonéu.
(Surt á trobar á n' en Manel.)
Y aixó ¿qué passa?

MAN. Ho he contat á mitja plassa.

SYLA. ¿Será grossa?

MAN. Com un cova.
Devináu si 'us vé de grat.

SYLA. *(Fent memoria.)*
Son novas... son novas d' ella.

MAN. Lo dimoni de la vella,
y, de veras, s' ha cremat.
SYLA. Mes no 'm fassis esperar
MAN. (*Adonantse del pobre.*)
Teniu un home.
SYLA. Un pobret.
Venia mig mort de fret,
y l' he fet quedá' á sopar.
MAN. ¿Vos sembla...
SYLA. Un ángel de Deu.
(*Lo pobre estará resant.*)
No parlantli, boca no obra.
Demá se 'n irá.
MAN. ¿A eix pobre
tambè llit li donaréu?
SYLA. A la portxada.
MAN. Es del cas;
perque en lo temps que corrém!
SYLA. Ab naltres, quan soparém;
desprès, á fora del mas.
MAN. Bè, ara 'us dirè tot seguit. (*Ab rezel.*)
perque vinch content.
SYLA. Qui 't priva?
Parla.
MAN. Eixa nit ella arriba. (*Ab misteri.*)
SYLA. ¿Ella arriba aquesta nit?
MAN. En Peracols l' ha salvada
y l' ha treta d' allí hont era:
prime' ha sigut á Cervera,
allí, tres mesos tancada.
A Vich, Manresa, Sarral (*Contant ab los dits.*)
y fins á Lleyda tambè
qui sab hont... Hó ha sabut fé'
ab un enginy tan cabal,
que aquesta nit si Deu vol
despres de tan de patir
veurè 'l goig. .
SYLA. Si, ja ho pots dir;
y per mi haurá eixit lo sol.
Aném á guarní' 'l sopar (*Anant cap á la llar.*)
MAN. (*Deturantla.*) Encara sè mes.
SYLA. Potser.
Mira tinch d' aná' al seller...
m' hi podrás acompanyar.

Digamho y no perdiè estona,
perqué ja es hora avansada
y ni la taula es parada,
ni 'l sopá' está.
(Se dirigeix á la llar y mira al pobre.)
Ni s' adona
de res del que fém aqui.

MAN. *(Mirantlo de prop.)*
Si está dormit.

SYLA. Pobre vell!
Dorm d' un gust!

MAN. ¿Dorm? ditxòs ell
que dorm; jo no puch dormí'.
(Syla pren lo llum de la llar y baixa seguida de Mànel per la escala del fons.)

ESCENA V.

Lo POBRE, *despres de mirar al seu alrodador.*

Vindrá aqui! Ja m' ho pensava.
Mes al vindre cap al mas
sabrán aturar son pas
los meus... Y se m' escapava!
Ab en Peracols juguém
fa temps un joch esposat,
d' aquest joch mes ben lliurat
dels dos qui eixirá veurém.
Ferla mia vaig jurá'
y du á la forca á son pare
y fòra 'l primer cop ara
que haguera jurat en va.
Soroll... torném al ascó.
Sò un vellet, si sò un anyell...
Quan m' arrenqui aqueixa pell *(Pels draps.)*
potsè' 'ls semblarè nn lleó.
(Mirant á la finestra y enrahonant ab altres que se suposa estar al péu de la mateixa.)
Per aqui... Amunt... Pèl pallè'.

ESCENA VI.

Lo POBRE *y dos* HOMES *armats que saltan per la finestra.*

POBRE. Ara cuytéu... á la caixa.
(A la caixa que estará arrimada á la paret.)
Arreplega aquesta faixa.
(A un dels dos que li cau.)
fins que vos fassa aixi *(Una patada.)* rè.
(Torna á posarse de la mateixa manera fingint dormir.)

ESCENA VII.

Los mateixos y BACH *que entra per una porta falsa que hi ha en primer terme á la esquerra del espectador, ab un fanal.*

BACH. Fosch ! Ningú ! Haguera jurat
al vindre pèl hort, qu' aqui
hi havia llum. Fins sentí'
parlar m' havia semblat...
Tot queda mort y... perdut...
(Deixa lo fanal damunt de la taula que hi haurá entre la porta falsa y l' altra que se suposa comunicar ab las habitacions interiors.)
Oh mas ! quan te vaig deixar
no 'm creya poder tornar,
y molt menys tornar vençut,
avilit y esclau com ara ;
mes encara hi ha prou vida
per poder pendre la mida
al dol de mon cor de pare.
(Pausa.)
La patria ja está perduda,
ma filla no está venjada...
Tot te aqui al mon sa diada...
ell l' haurá si Dèu m' ajuda.

ESCENA VIII.

Los mateixos y SYLA, *y* MANEL *que pujan per la escala del fons ab un llum.*

SYLA. Ha encés llum ?
MAN. Be ho sembla.

SYLA. Si.

BACH. (*Coneixent la véu de Manel.*)
Pobre Manel!

SYLA (*Apareixent á dalt de la escala y veyent á Bach*)
Ay! no es ell.

MAN. (*Apareixent á vegada.*) Com no?

SYLA. No, no, no es lo vell.
Un forastè', es lo d' açi.

BACH. (*Donantse á coneixe'*)
¿Foraster sò á casa meua?

SYLA. (*Coneixent á Bach.*)
Sant March! y quina alegria!
Es l' amo y no 'l coneixia!

BACH. (*Obrint 'ls brassos á Manel.*)
Vina 'm aqui. ¿Que t' agreuha?

MAN. (*Trist*) Es debades lo parlar.

BACH. Ho sé tot.

MAN. No pas encara.
Bona nova 'us puch dar ara

SYLA. Eixa nit tè d' arribar.

BACH. Ella? Y ¿qui me l' ha salvada?

MAN En Peracols.

BACH ¿N' ets segú?

MAN. Ne sò y mòlt.

B CH. Y ¿ho sab ningú?

MAN. Los amichs de l' encontrada.

BACH. Jamay pagarli podrè.

SYLA. Mes un pich sia ella aqui
cuydado ab lo Cerverí.

BACH. D' aquest jo me 'n cuydarè
y 't jurho deixar venjada
del tot, ofèsa semblant.

SYLA. Son al poble y pèl voltant
los de la seua maynada

MAN. Té allotjats aquesta nit,
de aquí en tota masía.
(*Syla mentres tant arregla 'l sopar y penja 'l llum á la xamaneya.*)

BACH. Ho sè.

MAN. (*Ab veu baixa.*) Pochs veurán lo dia
un pich ells s' hajan dormit.

BACH. Com s' entèn?

MAN. Ho tinch pastat
de modo que anirá bè.

BACH. Manel. (*Reprenentlo*)
MAN. Vaig di 'm venjarè:
demá diré m' he venjat.
BACH. Eixa paraula enmascara,
may la diu un catalá.
Aquí, 'ns sabém fer mata'
y matém; mes cara á cara.
Y tan cert es lo que he dit
que si 'l Cerverí 'm fos hoste
y (tente compte si 'm costa
di' 'l que dich) y aqui una nit
en mon poder lo tinguès,
mentres fòs aqui hostatjat,
Manel, foram tan sagrat
com Dèu mateix si hi vinguès.
MAN. Pus jo perdó no 'ls sè dar
y als malvats los tinch present.
BACH. Pus jo may so mes content
que quan los puch perdonar.
Ara, fora del hostal,
lliure jo, lliure ell tambè,
deixaria l' obra fe'
á mon bras y á ma destral.
SYLA. (*Desde la llar ahont está fent lo sopá.*)
Lo pobret dorm qu' es un gust.
BACH. Qué. (*Girantse*)
MAN. Un pobre qu' ha recullit.
SYLA. No mes per aquesta nit.
BACH. (*Acostantshi y mirantlo.*)
Cansat vá.
SYLA. Dorm com un fust.
MAN. Trucan. (*Trucan á la porta.*)
SYLA. ¿Qui hi ha? (*Desde la finestra.*)
PERE. (*Dins*) So jo en Pere.
SYLA. (*á Bach.*) ¿Qu' obrim?
BACH. Obriuli la porta. (*Syla agafa 'l llum y báixa á obrir y torna espantada seguida de Pere, Ramon y molts homes y donas del poble que entran ab quietut.*)

ESCENA IX.

Los mateixos, PERE, RAMON, PEPET, *homes, donas del poble*

SYLA. Verge santa! Vinch mig morta,
du mig poble al sèu darrera. (*Penjant altra vegada 'l llum en la xamaneya.*)
PERE. (*Ab misteri.*) Sabem qu' en Bach ha vingut.
MAN. Per Dèu... lo comprometéu.
PERE. Ja ho sabém. (*Dant la má á Bach.*)
BACH. ¿Tot ho sabéu?
PERE. Tot no, perque no hem pogut.
Dels cinquanta que partíren
n' han tornat sols vintytres.
BACH. Vintytres, no heu perdut res.
DONA 1. Y 'ls vintiset que moriren?
BACH. Son menys; mes tan esforsats
y al perill tan fets ne son,
que, podéu di' á tot lo mon
que vos los torno doblats.
DONA 2. Lo mèu, ferit d' aqui está. (*Lo front.*)
BACH. Es una crèu que algun dia
quan siga avi en la masía
als nets la podrá ensenya',
y al contarl's lo tot d' aixó
assentat bora la llar,
podráls dir: «ço'm va costar
la cassera del lleò.»
DONA 1. Lo mèu manch.
BACH. Per millor gloria,
que jo no res mes voldria
síno que 's digués un dia
al férne d' açò la historia;
«lo poble de Roda aná
á Barcelona á la una,
de aquella vila en la runa
tot lo poble hi va quedá'.
PERE. Nos ne han contat horrors.
BACH. Per molt que vos hajan dit
no 'n sabéu res. ¡Malehit
sia d' aixó 'l causador!
y, per cástich, tan sòls Dèu
lo jorn del etern judí

li donga 'l qu' ha fet pati'
á ne 'l pobre pais mèu.
(*Pausa.*)
Tot lo poble s' engolava
cap á dins de la ciutat,
lo setje estava tancat
quan jo ab los méus hi arribava.
Privats molts de sa familia,
cada nit somnis mal fets,
mal menjats, jamay refets
de tant tropell y vigilia.
Ploventnos sempre granadas,
parlantnos sempre de mort
ell, l' enemich, lo pus fort,
nos passavam las diadas.
A cada crit, d' «'us donéu ?»
se hi responia al seguit
ab un altre mes fort crit
del canò ab la ronca véu.
Axís van passarhi un any
y mes ; un jorn la traiciò
va obrir al conqueridò'
la vila y en un estany
de sanch se torná tot' ella.
Ays, gemechs, véus de matansa,
crits farestechs de venjansa.
¡ Mori 'l Franch ! ¡ Mori Castella !
Terratremol tot arréu,
fum que los ulls nos cegava,
la véu trista que baixava
del campanar de la Séu.
lo carnatge tentadò',
lo crit amarch del perdut ;
dihent uns : «nos han venut.»
altres : «fóra compassiò ;»
entre congoixas y plant
y la febre y cegament,
la vida anava perdent
Barcelona agonejant.
Cent per hu sobre 'ns venian :
al Born nos acorrolaren,
foch á la vila pegaren ;
mes encara 'ls conteniam.
Y ab tot y l' aná' per terra,

al veure que en sa agonía
la causa que defenía
tot un poble ab santa guerra
en lloch de cridar : «pietat.»
per la sèva trista sort,
alsava un penò de mort
entre runas enclavat,
escoltaren, los braus, ells, (*Escarni.*)
las lleys que los imposavam
y ells que de boigs nos tractavan
van acceptar nostras lleys.
La ciutat capitolá... (*Pausa.*)
Lo bras cansat tambè 's dona.
Entregada Barcelona
res tenia que fé' allá.

PERE. Si que grossa l' héu passada!
DONA 1. Pentsanthi lo cor se m' gela.
PERE. Volen fe' una ciutadela...
BACH. Damunt la vila arrunada...
Millor si l' hi fan, qu' aixi
nostres nets la ensenyarán
á sos fills y los dirán :
la llivertat jau aqui,
y perque hi estès segura
y may mes ressucitès
d' un fort ab lo mural pés
van cloure sa sepultura.
Nosaltres cap monimènt
podriam deixá' á l' historia
qu' eternisès la memoria
del que s' ha fet al presènt,
y Dèu, lo tot poderòs,
per nostra honra permetrá
que 'l que per befa 's fará
sians moniment honròs.
Aixis constará millor
que hi son pèl dret de la forsa
¡ay del jorn que 's puga torsa
lo jou del dominador!

PERE. Passaréu aqui...
BACH. La nit.
PERE. En Cebriá... ja 'u sabeu?
BACH Ja ho sè.
PERE. Es que...

BACH. No 'us espantéu
no 'm vindrá á despertá' al llit.
PERE. Mes una mala passada...
MAN. Jo 'u compondrè. *(Parla baix ab un altre)*
PERE. *(A Bach.)* Prometéume
que si hi ha perill
BACH. *(Sequedat.)* Deixéume.
PERE. Peguéu una escopetada. *(A Bach.)*
BACH. No 'us dich que 'm deixéu.
PERE. Ohiu...
un cop de pistola, y...
BACH. *(Molt secament.)* Prou.
PERE. *(Parlant ab altres al temps de martxar.)*
Si, deixémlo, son las nou,
y 'ls aucells ja son al niu.
(Se n' van tots los vehins.)

ESCENA X.

BACH, MANEL, PEPET, LO POBRE, SYLA.

SYLA. *(Que tindrá la taula parada.)*
¿ Voléu sopar ?
BACH. No tinch gana.
y ¿ tu baylet ? *(A Pepet.)*
PEP. Jo tampoch.
BACH. Tu Manel...
MAN. Jo sols espero
qu' arribi ella.
BACH. ¿Y jo no?
SYLA. ¿Qué despertém á ne 'l pobre ?
BACH. Despértal... Vaya una son !
SYLA. Eh, bon home !
LO POBRE. Santa nit.
SYLA. ¿Voléu sopar? *(Doná sopar al pobre.)*
BACH. *(A Manel.)* Bè ¿qué vols?
MAN. ¿Vaig á esperarla?
BACH. Jo 'm quedo,
tinch d' apariar quelcom
abans. ¿Hont serás ?
MAN. Al cap
d' avall de l' horta d' en Roch. *(Surt pèl fóns)*
BACH. Vindrè.

ESCENA XI.

Los mateixos menos MANEL.

SYLA. (A *Pepet.*) ¿ Que no vols sopar ?
PEP. (*Ajegut damunt la caixa.*)
Tinch son.
SYLA. De veras s' adorm.
BACH. Pus emportéusel á dalt,
y al llit qu' está mort de son.
(*Se 'n van Pepet y Syla que pren la llum apagat y l' encen ab lo de la xamaneya.*)

ESCENA XII.

Lo POBRE *y* BACH *arregla la carrabina que deixará arrimada á la paret al costat de la finestra, tanca 'l fanal y la escena sols queda aclarida pèl llum de la llar. Lo pobre sopa. Sona un tiro y lo pobre no podent dominar la sèva emoció s' aixeca al temps de dir* «ja es mèva» *tornant deseguit á la mateixa posició d' avans*

POBRE. Ja es mèva !
BACH. (*Ab naturalitat.*) ¿ Qué hi ha bon home ?
POBRE. Poca cosa.
BACH. Y be, que 'us passa
qu' aixi 'us deixéu de sopar ?
POBRE. (*Aixecantse y ab misteri acostantse á 'n Bach,*)
Pensava que en esta casa
se esperava.
BACH. (*Posant ab ell l' atenció.*) ¿ Cóm ho sabs ?
POBRE. No sè.
BACH. Qui t' ha dit?
POBRE. Catxassa !
BACH. Que pretens ab tal misteri?
POBRE. Jo !
BACH Tu, si que 'n fas.
POBRE. Pus vaja
m' esplicaré. No vindrá.
BACH. Mènts. (*Agafantlo de una ma*)
POBRE. Oh, no ! (*Hipocritamènt.*)
BACH. Mènts ! Mènts !
POBRE. La cara
mèva 'us dirá si 'us enganyo

ó no. *(S' arrenca la barba.)*

BACH. *(Deixantlo anar y sorprés.)*
Tu, dintre ma casa
portantme novas de dol!
Y com ta sanch no se esglaya
pensant que 't trobas á solas
ab un que anhela venjansa.

CEB. A solas, no. *(Calma.)*

BACH. Qui t' ajuda?

CEB. ¿Eixa?
(Ensenyant una pistola que porta al cinto.)

BACH. De mi aixó no 't salva.
Y per la fel qu' he begut
á tassas plenas, per armas
que damunt tèu ne portesses
com aixó t' esboçinara.
(Buscant un mocador que tindrá á la má)

CEB. *(Molta calma.)*
Pus me oirás... Aquell tiro
era una senyal pactada...
Ella venia... al camí
jo n' hi tinch una emboscada...
y aquell tiro significa
qu' es mèva.

BACH. *(Cech de coratge.)* Es vritat? Oh infamia?
Jo te la farè tornar. *(Agafa la carrabina.)*

CEB. Tú?. .

BACH. Si, jo. Y d' aquest modo.
(Li apunta la carrabina.)
O 'm dus la filla açi casa
ó deixas aqui la vida.

CEB. Tonteria!...

BACH. ¿Qué?

CEB. *(Acostantse ab calma y indicantli un lloch de la faixa que Bach porta.)*
Eixas cartas
que aqui s' estan, me las donas
y ella vindrá.

BACH. *(Baixant la carrabina.)*
¡Espiadas!
Compromesós! Ans la vida.
Primer donaria l' ánima.

CEB. Si no...

BACH. ¿Qué!

CEB. Ella no...

BACH. Torna.
¿no es vritat?... Aixó es tentarme;
aixó es voler que jo 't mati...
perqué ets mèu. *(Cebriá se 'n riu.)*

CEB. No.

BACH. ¿Com?

CEB. Si una arma
retruny aqui, ella fina.
La cosa está aixis pactada!
Si tu m' matas... parricida
serás... tira. *(Mostrnntli 'l pit)*
(Ap.) Aixis me salvo.

BACH. Aixó es un joch del infern
que vol del cel allunyarme.
¿Ja sabs lo que tu pretens?
¿Sabs lo que hi ha en eixas cartas?

CEB. Noms dels tèus.

BACH. Y tu pots créurem
á mi tan felò, que vaja
á esposar los caps de molts
per deixá' à ma filla salva?
(Desprès de un xich de pausa.)
Quèdat ma filla.

CEB. No acepto.

BACH. Pus que pretèns?

CEB. Eixas cartas.
Y si no. *(Amenassantlo ab disparar la pistola)*

BACH. *(Alsa la carrabina; pero li acudex una idea la deixa caure.)*
Dèu del cel! .. Sols!
No, que n' ets dins de ma casa...
Mes ab testimoni, si.
(Apunta fora la finestra.)
Al fi trobarè venjansa.

CEB. Sa vida está en eix gatillo.
(Signant lo de la carrabina de Bach.)

BACH. De sanch n' han llansada 'ls altres
y no 'ns ne vindrán escrúpols
d' un xich de nostra llansarne.

CEB. Anda! *(Desafiantlo á que tiri.)*

BACH. *(Vacilant.)* 'M paria lleugera
ans, y ara la trob' pesada!
Tremolo y ¿perque?... Per ella...

filla del cor !... filla aymada !

CEB. *(Incitantlo.)* No tirarás

BACH. *(Resolt.)* Tirarè.

que ja n' hi donat paraula.

CEB. *(Donant la senyal convensuda.)*

Ja es hora.

ESCENA XIII.

Los mateixos y 'ls de la quadrilla de Cebriá que surten de son amagatall quan BACH *va á tirar.* BACH *al oure lo soroll, se gira y trobantse en perill 'ls amanassa ab l' arma fins que veyentse perdut tira.*

BACH. Trahit ! *(Sorprés.)* Trahit,

Mes no vençut ! *(Fentlos cara.)*

CEB. Donchs las cartas.

UN DE LA QUADRILLA. Ja es nostre. *(Agafantlo.)*

BACH. *(Escapantse.)* No, no, no, no !

Primer que 'ls fills es la patria. *(Tira.)*

Y si ne sou prou valents

veniu á tastá' aquesta aixa.

(Pren una destral y sé arrima a la paret fent cara a la paret a 'ls que l' agafan.)

¿ No sou tres ? No teniu armas ?

Veniu. Ja es temps de qu' esmòssi

ma destral en vostras caixas

UN DE LA QUADRILLA. Embestimlo, y d' un sol cop.

L' ALTRE. A ell.

ESCENA XIV.

Los mateixos y SYLA *que ve per la porta de la esquerra.)*

SYLA. Que hi ha? *(Veyent á 'ls tres.)* Sant March!

Que passa ?

Socòs. *(Cridant.)*

UN DE LA QUADRILLA. *(Signant al altre que la agafi.)*

La vella ! La vella !

(Syla veyentse parseguida, corra, agafa 'l llum y l' apaga.)

SYLA. Lo llum : ja n' estich salvada !

(La escena queda fosca.)

UN DE LA CUADRILLA. Nos hém lluit.

(Se dirigeix a la finestra seguit del altre ; Syla

arrimada á la llar : Cebriá s' allunya de Bach que 'l persegueix á palpentas.)

VEUS DE FORA. Bach, Bach, óbrans.

UN DE LA QUADRILLA. Per aqui... ja tinch la faixa.

(*Tots dos saltan per la finestra.*)

ESCENA XVI.

Los mateixos menys 'ls dos de la quadrilla.

BACH. (*Agafant per lo bras á Cebria.*)
De m no t' escaparás.
(*Cridant.*) Llum! llum! ¿Forcejas? Te cansas
en va.

VEUS DINTRE. (*Soroll de tirar á terra una porta.*)
Per qui, per qui... Noys, depressa.

CEB. So perdut.

BACH. (*Ab tota la forsa.*) Llum, llum y 'l... mato!

ESCENA XVII.

Los mateixos y PERE, *y demes del poble armats.* SYLA *encen lo llum. Los del poble venen ab alguns fanals; Durant la escena anterior despres del tiro en lo poble s' haurán sentit crits, soroll, tiros.*

PERE. Ja som aqui, en tot lo poble
no 'n queda ni un per recapta.

BACH. (*Acostant á Cebriá á la resplandor de dos ó tres fanals que portan los del poble.*)
Erats tu, ja m' ho semblava!
Te ho coneixia ab la má
que 't 'nava com fulla al arbre.
(*Sens deixar la má de Cebriá.*)
Aqui 'l teniu al butxí
de ma filla. Al qui donava
hostatje creyentlo un pobre,
era una vibre, era un lladre.
Heus qui son, los que defenen
als enemichs de la patria.

CEB. Bach!...

BACH. A solas no podia
venjarme : mes ho puch ara.
Y serè cruel, cruel, t' ho jurho!
Tot l' enuig d' un cor de pare
al qui se li ha mort la filla ;

tot lo fel de l' oy de patria
vers aquell que l' ha trahida,
aplegats en ma venjansa
faran cruel ta agonia,
com pitjor no n' hi haja d' altra.
De genolls : *(L' obliga agenollarse.)* resa !
(Venintli una idea.)
(Parlant ab si mateix.) Si 'l malo
li privo 'l remors. Encara
en lloch de ferlo patir,
fentlo lluytá' ab la véu baixa,
ressó de la véu de Dèu
qu' aquí dins jamay li calla
al que mal obra..... Que faig ?
Siguém cristians... Bach!... *(A Cebria)* Alsat!
(Cebria se aixeca.)

PERE. Encara 'l perdonará. *(Enrahonant ab los altres)*
Y si ho fès.

BACH. *(Escoltant y fentlos guardar quietut.)*
Xit !

MAR. *(Veu lluny, dintre.)* Pare ! pare !
(Quietut sepulcral.)

BACH. Ohiu !.. Miracle !

SYLA. N' es ella !

PERAC. *(Dins.)* Bach ! Bach !

CEB. Oh rabia ! Salvada !

BACH. ¿ L' has sentida ? L' has sentida ?
(á Cebriá.) Ja 'u veus, Dèu está ab nosaltres

ESCENA XVIII.

(Los mateixos y MARIA, PERACOLS *y* MANEL.

MAR. *(Tirantse en brassos de Bach.)*
Pare !

BACH. Filla ! *(Donant una má á Peracols)*
Peracols !

PERAC. Prou m' ha costat

BACH. *(Obrintli 'ls brassos)* Ço no 's paga.
Peracols de tot mon cor. *(Abrassantse.)*
Gracias á Dèu ja ets á casa.
Ara eixiu. *(A tots los altres.)*

PERE. Me 'l salvará. *(Rondinant ab los altres)*

BACH. *(Ab majestat.)* Eixiu.

PER. (*Murmurant.*) Es que...
BACH. La venjansa
me pertoca á mi tot sol.
¿No voléu eixir? (*Veyent que no surten.*)
So á casa
y mano; sortiu.
MAN. Si arriba
á perdonarlo.
PERE. (A *Manel.*) A la plassa
anémsem y si per cas...
(*Surtan acompanyantlos Bach: al arribar á Peracols l' agafa pel bras pera ferlo sortir.*)
PERAC. Y jo tambè?
BACH. (*Acompanyantlo fins la porta.*)
Tambè, passa.
Y tu, (A *Man.*) la escala es allí. (*Surt pèl fons*)
Y vosaltres tres al quarto.
(A *Maria, Syla, y Pepet que se 'n van quarto de la esquerra.*)
PERAC. (*Al temps de anarse y ap.*)
Lo qu' es á mi no m' enganya. (*Ix pèl fons.*)

ESCENA XIX.

BACH *y* CEBRIA.

BACH. Es precis ara que sia
lo que Dèu ha disposat
M' has ofés... no estich venjat
y t' hi dit que 'm venjaria,
y, si mon cervell no es flach,
t' hi promés aytal revenja
que 'l mòn sabrá com se venja,
com se venja ¿ entens ? Un Bach.
(*Lo pren del bras y 'l du al ull de la escala.*)
Surt. (*Veyent que Cebria esta quiet.*)
Surt, ets llivre.
CEB. En la plassa...
BACH. Ah ! tens pòr.
CEB. Es que m' estan...
BACH. (*Acabant lo que en Cebriá anava á dir.*)
Es que t' estan esperant.
¿No vols dir aixó.? (*Obra la porta falsa.*)

Donchs passa.

Eix camí sols lo sè jo
y jo t' acompanyarè.

(*Cebriá demostra tenir por, Bach tracta de endivinar que li causa lo temor y repara ab lo punyal que porta dins de la faixa.*)

¿Ah, 't fa por? Sossègat. (*Lo llensa.*)

Tè.

(*Encen lo fanal y surt acompanyant á* Cebria.)

ESCENA XX.

PERACOLS, *que se soposa que l' ha vist y que puja per la escala del fons.* Corra *cap á la porta falsa y trobantla tancada se dirigeix una altra vegada depressa á la escala.*

Si ell lo perdona, jo no.

FI DEL ACTE SEGON.

ACTE TERS.

Quadro primer.

La escena representa la plassa de las devalladas (Vich.) Mòlta gènt enrahonant y á pilots. Un pilot de ciutadants está al primer terme parlant ab afany. A la dreta, la porta de la presó. Al fons un carrer.

ESCENA PRIMERA.

CIUTADANTS 1, 2, 3 y 4.

CIU. 1. ¿Es á dir que tan mateix?
CIU. 2. Si.
CIU. 1. Apar impossible.
CIU. 2. Ca!
Jo ho vaig dir, y tot seguit
vaig saber qu' era agafat.
CIU. 3. Se créu que 'l perdò.
CIU. 4. Y qué?
¿Lo demana?
CIU. 3. Ell, no pas;
sa pobre filla es qui 'l cerca.
CIU. 1. Y 'n Peracols?
CIU. 2. S' ha escapat.
CIU. 1. A mi, ab franquesa, 'm dol mòlt
lo qu' un home tan cabal
morí així.

Ciu. 2. L' gobernador,
si no fos en Cebriá,
perdó li daria... mes
com que lo porta penjat
á l' orella tot lo dia.
Ciu. 1. Lo que es cert, dos días fa
que sembla aíxó un cementiri.
Ningú pensa en treballar,
Tot es saber si 'l perdonan
ó no...
Ciu. 2. Se fa estimar tant,
es honrat, es brau, es noble!
Ciu. 3. Vamos, es un home en Bach.

ESCENA II.

Los mateixos y un altre CIUTADÁ *que ve cuyta corrent.*

Ciu. 4. Sabéu?
Ciu. 1. ¿Qué?
Ciu. 4. Fan una crida.
Ciu. 2 Y ¿perqué?
Ciu. 4. Per guarni' 'l pal.
Ciu. 3. No hi ha fusters?
Ciu. 4. Jo sols sè
que 's pregona en castellá,
y un que 'l sab, m' ha dit que deyan
que 'ls fusters de la ciutat
anessen á ca la vila
per fer la forca...
Ciu. 2. Qué ¿Y tants
ne necessitan?
Ciu. 4, Es que,
segons á mi m' han contat,
ningú hi vol anar per ferla.
Ciu. 1. Y ho sabs ben del cert?
Ciu. 1. Es clar
y si 'n duptéu, escoutáulo
que aqui ne vé á pregonar.

ESCENA III.

Los mateixos y un oficial ab un piquet y seguit de gent del poble; entra pèl fons. Redoble de timbal. L' oficial, llegeix, desprès d' haver fet lo toch acostumat

«Los albañiles y carpinteros se presentarán cuanto antes á casa de la villa, á fin de levantar en el sitio que se les designe las horcas donde deben sufrir su justa condena, (*Ramors entre 'ls que l' escoltan*) su justa condena (*Ab sequedat repetintho.)* dos reos. Si no se presentan los requeridos dentro un cuarto de hora, serán derribadas las casas de dos de los mayores contribuyentes, y con el maderaje de ellas serán levantadas las horcas.

(Se 'n va seguit dels soldats.)

CIU. 1. (*Al 3.)* Tú, no ets fuster?
CIU. 3. Sí que 'n só.
CIU. 1. Pus ¡ ala ! hi podrás anar.
CIU. 3. (*A l 1.*) Y tú, no ets mestre de casas?
CIU. 1. (*Al 3.*) Si.
CIU. 3. Vès que darán traball.
CIU. 1. Anarhi jo.
CIU. 3. Y jo anarhi.
CIU. 1. Primer 'l coll.
CIU. 3. Primer la má.
CIU. 4. *(Que ha enrahonat ab quelcuns del fons.)*
No podrán pas fer las forcas.
CIU. 2. ¿ Perqué ?
CIU. 4. Ningú dels cridats
hi va.
CIU. 2. Milló' : ara m' agrada.
CIU. 3. Y qui será 'l qui anirá
CIU. 4. Qui hi va es un traydò', un perdut
CIU. 2. Si senyó', un caragirat.

ESCENA IV.

Los mateixos y un LLENYATER *que pochs moments abans entrará en escena rondant per entre mig de la gent.*

LENY. (*Als cinch ciutadants.*)
¿ Vos dol que 's fassi la forca ?
CIU. 2. Si.

LENY. ¿ 'Us dol que matin en Bach ?
CIU. 2. Si.
LLENY. ¿ Voléu salvar'o ?
CIU. 3. Si.
CIU. 1. Ey ! si 's pot.
LLENY. Si que 's podrá.
CIU. 2. ¿Cóm ?
LLENY. *(Signant la presó.)*
Al eixír aqui fora,
un pilot crida, obra pas,
fins arribar á n' ell mateix.
Responen de mes en llá
del cordò, altres disposts,
y ab un no res lo salvám.
CIU. 1. Perçó 's necessita gènt.
LLENY. Ab naltres ne sobrará.
CIU. 2. Armas.
LLENY. Las tindréu.
CIU. 1. Es que
un tè molts fills y...
LLENY. Tindrán
mare.
CIU. 2. ¿Qui?
LLENY. ¿ Y qui ? la patria
ja ferlos homes sabrá.
CIU. 1. *(Escusantse.)* Jo, veyéu, tinch una dona...
y un abans de doná' un pas...
CIU. 2. *(Id.)* Jo tinch dos germans que tenen
altre modo de pensar.
CIU. 3. *(Id.)* Jo 'l meu pare...
CIU, 1. *(Id.)* La familia.
LLENY. *(Ab energia.)* Diguéu la por. ¡ Siguém clars !
¿ No m' ajudéu ?
CIN. 2. Be 'u voldriam...
LLENY. Si ò no. ¿ Qué ?
CIU. 1. En tot quant
poguèm.
CIU. 2. Mes ara...
CIU. 3. Com mòlts
CIU. 4. Y despres que va tan llarch !
LLENY. *(Ab dignitat.)* Poble qu' avuy no s' adressa
ja may mes s' adressará.
Vès, anyell, ton coll allarga
que 'l collar ja 'l posarán.

¿No vols salvar al qui 't creya
que n' eras tot un gegant
quan sols eras la formiga
qu' espigola nostres camps ?
Ell per tu perdrá sa vida;
tu per ell no la perdrás;
mes ten en compte 'l que 't dich
poble baix, poble cobart;
ta llenga será enfrenada,
tindrás lligadas las mans,
fins per menjar pá, á ne 'ls altres
ho tindrás de demanar.
Podent ser lliures avuy
voléu demá ser esclaus.
¿Vos agrada dur cadena ?
Anéu que 'us la posarán
y llepant los peus del amo
apendréu á babejar.
Mes si tots ne teniu por
jo de por no 'n tinch ni un gra
aquest (*Son bras.*) y aquesta. (*La destral.*)
¿'Ls veyéu
temps vindrá que 'l venjarán. (*Surt pèl fons.*)

ESCENA V.

Los mateixos menos lo LLENYATER.

CIU. 1. Parla estrany. (*Mirant com se allunya.*)
CIU. 2. Ca! No es d' aquí.
CIU. 1. Que 'l coneixes? (*Al c. 2.*)
CIU. 2. (*Al c. 4.*) Parla ; clar !
CIU. 4 Un ja ho voldria, mes ara...
CIU. 1. Lo temps tan embolicat...
CIU. 2. Jo, veus, tinch ma posició...
CIU. 3. Jo no m' la passo mal.
CIU. 4. Y si un fa calaveradas. (*Se sentan canonadas.*)
(*Dirigeix la paraula ab un home que atravessa la escena corrents.*)
¿Qu' es aixó?
HOME. A l' arrabal
tiran tres casas á terra.
CIU. 2. Jo n' hi tinch!
CIU. 3. La del germá

potser.

CIU. 1. Jo hi tinch la botiga.

CIU. 4. Corrém. (*Passan altres corrents.*)

CIU. 1. Aquets tambe hi van.

CIU. 2. (*Al temps de anarsen'.*)
Deu mèu ! no 'n faltava d' altra !

CIU. 1. Y jo que 'n res m' he ficat.
(*Anantsen depressa pèl fons*)

ESCENA VI.

MARIA, CEBRIA.

(*La escena permaneix uns pochs moments sola. Un xich despres surt Cebriá ab al uniforme de capitá del exercit ral y 's dirigeix á la porta de la presó. Al moment de entrarhi 's troba cara á cara ab Maria que surt acompanyada de* Manel *y* Syla.)

MAR. (*Sorpressa al veure á Cebriá.*)
¡ Oh ! ¡ Vos ?

CEB. Lo servey m' obliga.

MAR. ¿ Podria parlarvos ?.

CEB. Si.

MAR. ¿ Ara ?

CEB. Bè.

MAR. Ahont ?

CEB. Aqui.

MAR. (*Ap.*) Al escoltarlo se 'm lliga
la llenga.

CEB. Comenséu.

MAN. (*A Maria apart.*) Jo.
te deixo y alli t' espero.

MAR. (*Ap.*) De salvarlo desespero.
(*Alt á Manel.*) Manel... per ell.

MAN. (*A Maria á part.*) Tens rahó
al ferho y no 'n trobo mal.

CEB. Duch pressa y es molt tart ara. (*Interromp.*)

MAR. Cebriá, salvéume 'l pare. (*Tot d' un plegat despres de un moment de vacil-lació.*)

CEB. Lo vostre parlá' es formal? (*Fingint sorpresa.*)

MAR. Perque 'u preguntéu ?

CEB. Perque
no déu ignorar Maria

que ja no está en la má mia
lo salvarlo.

MAR. Sí, ja 'u sè.
Ja sè que 'l gobernadò'
te la sentencia dictada ;
mes es d' ell molt escoltada
vostra veu.

CEB. Ca, res d' aixó.

MAR. Si suplicavau per ell
la vida li salvaria.

CEB Això 'us ho penséu Maria.
Es en tot un soldat vell
y d' altras rahous no créu
que los qu' ell mateix se fa.

MAR. Si me 'l voliau salvar,
fora... *(Deteníntse.*

CEB. Que?

MAR. *(Ap.)* No puch ¡ Deu meu !
(Alt.) Pensáu la trista orfanesa
qu' en aquest trist mon m' espera.

CEB. Orfanesa ? Ca ! Fal-lera !
De 'n Manel no sou promesa?
Sa vida 'us la he oferta un munt
de voltas no la heu volguda.
Vos sou la qui la havéu duda
sa existencia á n' aquest punt.
Ploraréu...

MAR. Es que ja 'u fas.

CEB. Mes tot dolor s' esvaneix.
Devéu dir ¿ com se coneix
qu' ell no 's troba en lo meu cas.
Ab tot, jo 'us vull bè... Oiu :
lo perdò potser vindrá.
Si ve, que puch espirá' ?...
(Ella calla.)
¿Ni una esperansa teniu ?

MAR. Si vos... segú...

CEB. Aixó ningú
pot dirho.

MAR. Mes... mes si vos. .

CEB. Be, siguém clars. Y si fos
tot aixó que dich, segú?

MAR. Be ¿ que voldríau ?

CEB. Jo, res

que no se puga obtení.
Primer de tot vostre « si »
y 'l pubillatge desprès.

MAR. Podríau salvarlo així ?
CEB. Casi... casi.
MAR. Hi pensarè.
CEB. Demá *(Recordant la hora de la execució)*
MAR. De bon matí.
CEB. Si, que á las set...
MAR. Que abiat es.
No 'm parléu d' eixa manera.
CEB. Qui s' espera 's desespera.
Qui fos demá !
MAR. May vinguès !

(Maria 's dirigeix 'l fons y 's reuneix ab Syla y Manel, anantsen acompanyada de Syla. Manel 's queda al fons contemplant 'ls preparatíus qu' allí 's fan par aixecar la forca. Al mateix temps en lo carrer del últim terme s' he véu quelquns vehins de la mateixa que l' enrraman.)

ESCENA VII.

MANEL, CEBRIÁ *y un* CONFRARE. *Aquest ab la caixeta 's dirigeix á* CEBRIÁ *y li demana caritat.*

CEB. ¿ Que voléu ?
LO CON. Capta pel barri.
CEB. Quin barri?
LO CON. *(Signant al carrér.)* Aquell.
CEB. ¿ Qu' es la festa
LO CON. Si.
CEB. Y no hi ha demá?... *(Signant las forcas.*
LO CON. Be 'u diuhen ;
mes qui goberna s' ho mena
tot com vol y... vol que hi siga
la festa.
CEB. *(Donantli monedas.)* Bè, tè.
LO CON. Va freda
la capta : sols he aplegat
uns dos sous y una pesseta,
la cobla ja val mol mes.
(Se 'n va. Manel ja s' haurá retirat.)

ESCENA VIII.

CEBRIÁ *contemplant las forcas y 'ls rams del carrer qu' estant enramant.*

Lo mon ! ¡ Lo mon ! En la terra
vet' aqui que som... Llá flors
açi las forcas adresan.
Es com per tot, l' aucell gros
al aucell petit se menja.
Si jo vull tot será joya,
si vull, ne será tristesa,
ó mes be, no si jo vull,
si vol ella... si vol ella.
(Se dirigeix aprop la porta de la presó, llavors li surten al encontra Manel y lo Llenyater cada cada hu per difernt indret.)

ESCENA IX.

CEBRIÁ, MANEL, LO LLENYATER.

LLENY. *(Donantli un copet en la espatlla dreta.)*
Mestre.
MAN. *(Lo mateix, espatlla esquerra)*
Company !
CEB. *(Girantse al dos puestos, sorprès.)*
¿ Que voléu ?

ESCENA X.

(Los mateixos y un SOLDAT *ab un plech qu' dona á* CÉBRIÁ*)*

SOLD. Per vos.
CEB. Que ?
SOLD. *(L' hi dona al plech.)* Y se os espera.
(Cebriá llegeix y se 'n va ab lo Soldat mirant ab rezel á Manel y Llenyater.)
MAN. *(Veyentlo martxar.)* Bah !
LLENY. *(Id.)* Res! Será un altre dia.
MAN. Ja 'ns veurém.
(Y Mirant al Llenyater que se allunya tranquilament.)
Y ¿qui pot esser?

Quadro segon.

—

La escena representa una presò arreglada com pertoca en semblants ocasions.

ESCENA I.

BACH, MARIA, MANEL *poch despres* CEBRIÁ.

BACH. ¿Son las sis ?
MAN. Si.
BACH. Manca una hora. *(Pausa.)*
MAR. Y, pare, perqué s' ho vol?
Podentne viure ab nosaltres.
BACH. (*Naturalitat.*) Si jo l' estimo la mort.
Si jó morta Barcelona
preferesch deixá' aquest mon.
MAN. Y la pobre filla. *(Per Maria.)*
BACH. Tu
t' hi casarás.
MAR. Mes ell... *(Per Cebriá.)*
BACH. (*Interrompentla.*) L' oy
que 'm fa n' es gran, mes gran,
molt mes gran, que 'l vostre dol.
MAN. Si aquella nit no la haguesseu
salvat.
BACH. Si jo no 'l vull mort.
Si jo no me 'n vull venjar.
Si vull que petje lo mòn
sentint aqui (*Cor*) nit y dia
la fònda veu del remors.
MAN. Mes ell se 'n val.
BACH. Y son dignes
de lo seu cor sas accions.
Jo 'l sò perdonat y ell
m' ha dut á aquesta presó,
¿Penséu qu' ha guanyat? Mentida!
Al ferme donar la mort
me dòna la llivertat
y ell queda esclau aquí al mòn.
MAN. Pero venjansa tan cruel
¿hont arrelada está, hont?

BACH. Quan per la nostra desgracia
vinguè aqui lo gros estol
d' enemichs qu' huy nos ofega,
jo vaig aixecar cent homs
y fent en un lloch la guerra,
en altres indrets sermons,
vaig arribá' á alsar la plana
de Vich com si fos un hom.
(*Aquí entra Cebriá, y dret á sos espatllas escolta sas paraulas sens esser vist de ningú.*)
¿Los francesos nos voltavan?
Los esbargíam ab foch.
¿Fugían? Al seu darrera
á mossegál's los talons.
Tot era encara victórias;
arribá la nova un jorn
de que una vila 'ns trahía,
y que 's donava de cor
als enemichs de la patria;
Cervera duya per nom.
«¿Qui l' ha dada? ¿Qui l' ha dada?»
ne preguntavan per tot.
Tota fusta tè sa esberla.
Jesus va tindre un traydor.
¿Qui ho va ser de Cervera?
¿Qui? Cebriá. Aquest hom
dalintse per las mes baixa
de totas las ambicions,
la ambiciò del diner
va dar al país la mort.
Las monedas que guanyava
venent sa patria, en lo joch
las perdia y... llavoras
pensá en guanyarne de nou.
A Vich encara onejava
lo altiu catala penò;
en Bach molta d'ombra feya...
se va pensá' en uñ traydor.
¿Qui s' oferí pera véndrens?
Ell, lo Cerverí, ne fou.
Vinguè... s' allistá; mes Dèu
me 'l va fer coneixe un jorn
y jo d' aprop me 'l vaig traure
degradantlo ans de tothom...

CEB. (*Prenent la paraula.*)
Y ell va jurár venjarse.
Bach ¿no es veritat això?
BACK. Cebriá! (*Alsantse sorprés.*)
MAN. Lo cerverí!
MAR. ¡Dèu mèu!
BACH. (*Sens mirarlo.*)
Dèixam morir en repós.
CEB. (*Seguint.*) Y va dirse, «ó aquest home
qu' avuy t' infama, l' honor
près. .»
BACH. ¿Honor?
CEB. O lo que sia,
«te torna ó en forca mort.»
Per retornarme la fama
de ta filla haig d' esse' espós:
pera refer mas penurias
ta herencia ha de dur per dot.
Y ja es hora de saber
de quin parer en aixó
es qui pot fè' 'l que desitjo.
Ja se 'l que pensa de tot
això, Maria... La vida
se pot perdre sols un cop.
BACH. (*Tot d' un plegat l' agafa pel bras, li fa donar dos ó tres passos y senyalantli vers lo cel.*)
¿Hi creus?
CEB. (*Escusantse.*) Jo...
BACH. (*Fentli anar lo bras.*) ¿Digas?
CEB. Si.
BACH. Y bè,
qui hi creu, ¿pot teme la mort?
CEB. Es á dir que quan jo vinch
á dirte ets llivre...
BACH. (*Deixantlo anár de la ma.*) Responch.
que sò content de morirne:
que la ovella (*Senyalant á Mar.*) no es pèl llop.
MAN. Bach... jo l' amo... mes donáuli,
vos ne sou primer que tot.
BACH. No, fill, primè' es ser honrat.
Ja fa déu generacions
que 'l mas, es lo mas de Bach,
y no hi ha hagut cap traydor.
L' aiga clara, deixla clara:

s' hi tiras terra surt llot.

MAR. (*Pregant a Cebriá.*) Cebriá no l' escoltéu!
Sa llivertat... lo perdó
y tot, tot lo meu es vostre.
Jo 'us ho fio.

CEB. (*Senyalant á Bach que enrahona ab en Manel.*)
Y ell no 'u vol,
y vos no fòrau hereva;
vull ser gendre, en possessió
estar de tot lo qu' es vostre.
Que 'm sia pare ans lo mon
lo que m' escupí á la cara
en los plans d' aquest entorns.

BACH. (*Veyent á Maria agenollada als peus de Cebriá y fentla aixecar ab dalsesa.*)
Maria... escolta... ¿ m' estimas ?

MAR. Si 'us amo ? De tot mon cor.
Ja 'u sabéu. No 'u tinch de dir.

BACH. ¿ Te plau darme pena ?

MAR. No.

BACH. Donchs aixécat que t' embrutas
posada de genollons. (*La fa aixecar.*)

ESCENA II.

Los mateixos y un OFICIAL *que crida apart á* CEBRIÁ.

BACH. (*Veyentlo.*) ¿Ja es hora? (*Al oficial*)

OFI. (*A Bach.*) No.

MAR. Verge pura!

OFI. (*A Cebriá.*) Se créu que vindrá 'l perdó.

CEB. (*Mostrantne disgust.*)
Donchs tanquéu tots los portals.
(*Se 'n va 'l oficial.*)

ESCENA III.

Los mateixos menys l' OFICIAL.

CEB. (*A Bach á solas.*)
Com jo sò gobernador
dès d' ahi 'l vespre, disposo
de molts medis y... de tot...
un quart pot salvarte encara.
(*Bach li gira l' espatllas y dirigeix la paraula á Maria y Manel que están prop de la reixa.*)

BACH. ¿Qu' encara bullan ?... Com s' óu
(S' óu de lluny una guitarra.)
encare 'l so d' esturments.
(Cebriá menyspreciat surt per la porta de la dreta que comunica ab lo interior de la presó.)

ESCENA IV.

Los mateixos menys CEBRIÁ.

MAR. No, pare, ja ha acabat tot.
BACH. *(Sentantse.)* ¿No era la festa del barri?
MAN. Be ho diuhen.
BACH. Guarnit de flors
está 'l carré, 'ls Vigatans
hi tenen molta aficiò.
Será mes bonich anarhi
essent guarnits los balcons.
(S' acosta á poch á poch 'l só del estrument fins arribar al peu de la reixa del fons.)
VEU DINTRE. *(Cantant; tonada dels «Tres estudiants.»)*
«A la presò si t' hi portan
no es per lladre ni traydor
y si no perque 't tremolan,
y si no perque 'ls fas por.
BACH. *(Pres de una estraordinaria agitació se aixeca acostantse poch á poch á la reixa.)*
¿Sentiu ?... Ah !... ¿No 'l coneixéu ?
Es ell... es en Peracols !
VEU DINTRE. «Cada dia l' hi pensada
y de nits no dormo no :
la mes fonda coltellada
tallará 'l cap en rodò.»
BACH. Qui 't poguès dá' una abrassada !
Encara hi ha amichs al mon !
Encara hi ha pit... á Vich.
VEU LLUNY. «La darrera coltellada
tallará 'l cap en rodò.» *(Quietut sepulcral.)*

ESCENA V.

Los mateixos, SYLA *y* PEPET *que entran per la porta del fons. Poch desprès* CEBRIÁ.

PEP. *(Corrent cap á Bach.)*
¡Padrí !
BACH. *(Abrassantlo.)* Fill mèu del mèu cor,

PEP. (*Mig plorant.*) Com estéu!

BACH. Content. (A *Man.*) Tú, cúydal
qu' es xich. (*A Pepet.*) Sias bon minyó.
Anéusen d' aqueixa terra.

MAN. Perqué ?

BACH. Perqué? Pèl mal nom !

MAN. (A*b entusiasme.*)
Un mal nom qu' aixi se m' dòna,
es un mal nom que fa nom.

BACH. ¿Ja n' es hora?(*Veyent entrar á n' en* Cebriá.)

CEB. (*A Maria ab veu baixa.*) Puch salvarlo.

MAR. Pare... (*A Bach.*)

BACH. (*Endevinant sa intenció.*) No. (Sech.)
(*Ab dolsesa á* Cebriá.) ¿Que hi vaig tot sol ?

MAR. (*Plorant.*) Salváumel, Dèu mèu!

BACH. No ploris
No 'u veus? ¿y que ploro jo?

CEB. (*Apart.*) Perdo; no cedeix?... que mori !
La forca no l' hi fa por.

ESCENA VII.

Los mateixos, soldats, un oficial y confrares ab hachas encesas, lo butxí, escolanets, agonetjans, y tot quant acompanyament es d' us y costum en semblants casos.)

MAR. Ah ! (*Fent un crit de dolor.*)

BACH. ('S *gira y al veure l' acompanyament abrassa á sa filla.*)
Manel te la encoman'
Ploréu? (*Als que' rodejan.*) Y perqué?.. Y ara!

PEP. Si fos gran !

BACH. Si ! Ets xich encara ;
mes un dia serás gran.
(*Als acompanyants*) Aném? (S*e dirigeix al fons*)

CEB. (*Ab veu baixa surtintli al pas*) Encara 's podria.

BACH. (S*ens fer cas del que li diu.*)
No m' heu dit que ja n' era hora?

CEB. Si...

BACH. Pus acabém y fora.
(S*e dirigeix al fons, al sentir la veu de Maria que li crida*«Pare!» '*s gira, y, apres un moment de indecissió, corre y li fa un pató*)

MAR. Pare!

BACH. Un patò. Adèu Maria!
(Agafant la má d'Manel y dirigintli la paraula: Quadro.)
Penjat no 'm fa morirhi,
mes pò' 'm feya viure esclau!
Mes m' estim reposa' en pau
en un clot de cementiri.
Fugint d' aqui se n' ha anat
la llivertat dalt del cel...
content me n' hi vaig, Manel,
á trobar la llivertat.
(Surt ab los que 'l voltan.)

ESCENA VIII.

CEBRIÁ. MANEL, PEPET, SYLA, MARIA *y un congregant al fons, totas aquestas figuras, fent quadro, guardan una llarga quietut, mentres tant se sent lo só del timbal que va martxant.)*

CEB. *(Ap. com lluytant ab lo ramors.)*
Ell s' ho ha volgut... tant se val.
(Ix per la porta de la dreta.)

ESCENA IX.

Los mateixos, menys CEBRIÁ.

MAR. *(Volent anar á la reixa hont no l' hi deixa acostar en Manel.)*
Jo 'l vull veure! Jo 'l vull veure!
MAN. Maria!
SYLA. *(Ap.)* No m' ho puch treure
del cap, ni fermen cabal.
(Sola y tota parada ab en Pepet cusit á sas faldillas.)
MAR. Deixáumhi anar; ¡ Penséu
ja may mes lo veuré!
(Fa forssas per fugir. Veyent que no pot.)
Per per pietat! Jo m' moriré.
¡ Vuy véurel! ¡Per' mor de Dèu!
MAN. No puch, ni dech.
MAR. Fèsme pas.
MAN. Sosségat... atèn...
MAR. No, no.
(S' óu lo redoble y Maria fuig desesperada per la porta del fons.)

TOTS. ¡Ah!
SYLA. ¡Perdonéulo, Senyor!
TOTS. ¡Maria!
MAN. ¿Maria, hont vás?
(Syla, Manel y Pepet, ixen corrents darrera la Maria.)

ESCENA X.

LO CONGREGANT *y després* CEBRIÁ. *Lo conqregant un pich está convensut de que está sol, á poch á poch se tréu l' hábit, y queda essent lo llenyater de abans. Se treu la destral que du amagada á la faixa y 's posa en actitut d' esperar á algú. En eix moment surt* CEBRIÁ *de la porta de la dreta y se 'n va cap á la del fons.*

LLENY. Pchit! Dos mots. *(Cridantlo.)*
CEB. *(Detenintse.)* Lo llenyater.
Y ¿com l' han deixat entrar?
LLENY. Hos volia preguntar
una cosa de fuster.
CEB. ¿Jo fuster?
LLENY. Si, de Cervera.
Vos érau fuster d' allí.
CEB. Com ja fa tan temps.
LLENY. Oh! si.
Parlo de tres anys arrera.
He comprat esta destral *(L' hi ensenya.)*
y del tremp no 'n sò segú...
CEB. Un arma!
LLENY. *(Donantli un cop de destral.)*
Tè, vés si tu
me sabs dir si está bè ó mal.
CEB. *(Coneixentlo al temps de caure.)*
Ah! Peracols!
PERAC. *(Llansant sa disfressa.)* Si, jo sò,
que vaig dir que 'l lliuraría
ó que si no 'l venjaría
tallante 'l cap en rodò.
La disfressa, lluny de mi!
Hi ha dos forcas aixecadas,
las dos forcas amplenadas
déuhen esser. Pera mi

es la vuyda. Al escapar
no pensí may en fugir.
Venjat sò? Pus á morir
que de grat hi vull anar.
Ara estém aqui tots sols...
Tot morint gira la cara, *(Signantlı la reixa.)*
pots tindre un consol encara,
veure morí' en Peracols.
(Corra al fons y *agafantse á la reixa crida ab tota la veu.)*
En Peracols va fugir
recobrant la llivertat;
veniu ¡butxins! qu' ha tornat
y una forca 's tè d' omplir.
Veniu, Peracols jo sò.

ESCENA FINAL.

Los mateixos, un OFICIAL, *soldats y gent del poble.*

OFI. ¿Peracols?... Sou perdonat.
Lo perdò ja es arribat.
PERAC. Sent ell mort no vull perdò.
OFI. Ab tot, es voler del rey.
PERAC. Qu' est voler, jo sò mes fort;
ell vol tréurem de la mort,
jo vull morir perqué es lley..
Se 'm perdona haver cridat
contra 'l rey, molt bè, será;
mes no se 'm pot perdoná'
havé' aquest hom degollat.
(*Ensenyant á Cebriá.* Sorpresa *general.*)
OFI. Mort? Un home!
PERAC. Un Cerverí.
OFI. Heu mort lo gobernador.
PERAC. He netejat de un traidor
al mon. Aném á mori'.
y sí de la sort la roda
un jorn, de mi fa parlar
se 'n podrá dir: «Va jurar
«venjar á n' en Bach de Roda;

«y encara 'l cos del penjat
«era á la forca calent,
«quan ja era obra 'l sagrament
«de deixá' á n' en Bach venjat.»

FI.

Examinado este drama, no hallo inconveniente en que su representacion se autorice.

Madrid 3 de Marzo de 1868.

El censor de teatros, *Narciso Serra.*